

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
Ekonomická fakulta
České Budějovice

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku
Katedra: práva

Konkurz v ČR a EU

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:
JUDr. Věra Švejdová

Autor:
Bc. Lucie Pavlisová

2007

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Zemědělská fakulta
Katedra práva
Akademický rok: 2005/2006

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lucie PAVLISOVÁ**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku - spec. pro čes. f. - 2004**

Název tématu: **Konkurz v ČR a EU**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Provést analýzu konkurzu a zhodnotit jeho provádění. Zaměřit se zejména na: předpoklady konkurzu, jeho odlišení od ostatních forem, účastníky řízení, průběh, jeho hlavní principy a postavení v mezinárodním právu, úloha Evropského soudního dvora, zakončit návrhy de lege ferenda.

Osnova:

1. Úvod, historie; 2. Charakteristika konkurzního řízení; 3. Konkurz v právu EU; 4. Úloha ESD; 5. Vyhodnocení a závěr; 5. Použitá literatura; 6. Přílohy.

Rozsah práce: 50-60 stran

Rozsah příloh: dle potřeby

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Štenglová a kol.: Obchodní zákoník. C. H. Beck, Praha, 2005.

Zákon o konkurzu a vyrovnání č. 328/91 Sb. ve znění poslední novely.

Další zdroje:

— Internet

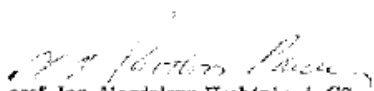
— Evropské informační centrum

— Odborná literatura a periodika zabývající se tématem

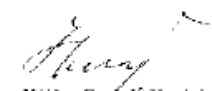
Vedoucí diplomové práce: JUDr. Věra Švejdová
Katedra práva

Datum zadání diplomové práce: 14. února 2006

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2007

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSC.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 13
370 05 České Budějovice

JUDr. Rudolf Hrubý
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 15. března 2006

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci na téma: „Konkurz v ČR a EU“ vypracovala na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu literatury.

V Kladně 16. 4. 2007

.....

Lucie Pavlisová

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat JUDr. Věře Švejdové za vedení, odbornou pomoc a cenné rady, které mi poskytla při vypracování této diplomové práce.

V Kladně 16. 4. 2007

.....
Lucie Pavlisová

OBSAH:

1. ÚVOD	1
2. CÍL PRÁCE A METODIKA	3
3. HISTORIE	4
4. ZÁKLADNÍ POJMY	7
4.1. ÚPADEK	7
3.1.1. Insolvency	7
3.1.2. Předlužení	8
4.2. DLUŽNÍK	8
4.3. KONKURZ	8
4.4. VYROVNÁNÍ	9
4.5. NUCENÉ VYROVNÁNÍ	9
4.6. KONKURZNÍ PODSTATA	9
5. CHARAKTERISTIKA KONKURZNÍHO ŘÍZENÍ V ČR	11
5.1. ROZDĚLENÍ KONKURZNÍHO ŘÍZENÍ	11
5.2. ÚČASTNÍCI ŘÍZENÍ	11
5.3. NÁVRH NA PROHLÁŠENÍ KONKURZU	12
5.4. OCHRANNÁ LHŮTA	13
5.5. KONKURZNÍ PODSTATA	14
5.6. SPRÁVCE PODSTATY	14
5.6.1. Předběžný správce	16
5.7. SCHŮZE VĚŘITELŮ A VĚŘITELSKÝ VÝBOR	16
5.8. PROHLÁŠENÍ KONKURZU	17
5.9. ÚČINKY PROHLÁŠENÍ KONKURZU	19
5.10. ZJIŠTĚNÍ PODSTATY	20
5.11. PŘIHLÁŠKY POHLEDÁVEK VĚŘITELŮ	22
5.12. PŘEZKUMNÉ JEDNÁNÍ	23
5.13. SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ	24
5.14. ZPENĚŽENÍ KONKURZNÍ PODSTATY	25
5.14.1. Veřejná dražba	26
5.14.2. Prodej mimo dražbu	27
5.14.3. Prodej v soudní dražbě	27
5.15. KONEČNÁ ZPRÁVA	27
5.16. ROZVRH	27
5.17. NUCENÉ VYROVNÁNÍ	29
5.18. ZRUŠENÍ KONKURZU	31
6. PRAKTICKÝ PŘÍKLAD KONKURZU	33
6.1. PRŮBĚH KONKURZU	33

7. KONKURZ V PRÁVU EU	36
7.1. NAŘÍZENÍ O ÚPADKOVÉM ŘÍZENÍ	36
7.2. KONCEPT COMI	36
8. HLAVNÍ PRINCIPY PRÁVNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY	39
8.1. PŮSOBNOST	39
8.2. SOUDNÍ PŘÍSLUŠNOST	39
8.3. ÚČINKY ŘÍZENÍ	40
8.4. ROZDÍLNOST JEDNOTLIVÝCH PRÁVNÍCH ŘÁDŮ	40
8.5. SEKUNDÁRNÍ ÚPADKOVÉ ŘÍZENÍ	41
8.6. ROZHODNÉ PRÁVO	41
8.7. SPRÁVCE PODSTATY	43
8.8. POVINNOST SPOLUPRÁCE	43
8.9. VÝKON PRÁV VĚŘITELE	44
8.10. PRINCIP VZÁJEMNÉ DŮVĚRY	44
8.11. VEŘEJNÝ POŘÁDEK	45
9. ÚLOHA EVROPSKÉHO SOUDNÍHO DVORA	46
10. DE LEGE FERENDA	49
11. ZÁVĚR	52
12. SUMMARY	54
13. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	55
14. SEZNAM PŘÍLOH	56

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK:

- ZKV** zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů
- ObčZ** zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ObchZ** zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- OSŘ** zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- SJM** společné jmění manželů
- ZOM** zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku
- ŽZ** zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů
- COMI** centre of main interests - centrum hlavních zájmů dlužníka
- EU** Evropská unie
- ESD** Evropský soudní dvůr

1 ÚVOD

V rozvinutém tržním hospodářství dochází občas k situacím, kdy dlužník má závazky vůči řadě různých věřitelů a z různých důvodů je není schopen všechny splnit. Podnikatel se tak dostává do stavu nazývaného úpadek, insolvence nebo bankrot. Tato převaha požadavků věřitelů nad majetkem dlužníka a snaha o jejich alespoň částečné uhrazení vylučuje použití řešení pomocí standardních prostředků exekučního a vykonávacího řízení. Byl by zde totiž zvýhodněn věřitel, který má nejsilnější pozici a to by nespravedlivě zbavilo ostatní věřitele možnosti žádat alespoň částečné uspokojení svých pohledávek.

Porušení povinností dlužníka v těchto případech je tedy nutné postihovat podle speciálně sestavených norem, které reagují na takto vzniklý stav. V našem právním řádu plní tuto úlohu zákon o konkurzu a vyrovnání (č. 328/1991 Sb.). Ten vytváří novou formu řízení v civilním právu (řízení konkurzní a vyrovnávací) a zajišťuje ochranu majetkových práv obchodních partnerů vůči ostatním podnikatelským subjektům.

Konkurzní a vyrovnávací řízení můžeme použít pouze k vyřešení úpadku (bankrotu) podniku a nikdy ne k jiným cílům. Je proto zakázáno využívat těchto právních prostředků v situacích, kdy se snažíme o vymáhání peněžitých pohledávek, ale dlužník není současně v bankrotu.

Konkurz je považován za poslední možnost uspořádání nepříznivých finančních a hospodářských vztahů mezi věřiteli a dlužníkem a vede k urovnání jejich vzájemných majetkových poměrů. Účelem a záměrem tohoto řízení je tedy to, aby v jediném řízení byly vyrovnány závazky mezi dotčenými subjekty a všichni věřitelé jednoho dlužníka, který je v úpadku, byli uspokojeni pokud možno rovnoměrně a spravedlivě.

V moderním konkurzním právu se již objevuje snaha o to, aby kromě uspokojení nároků věřitelů šlo také o záchranu fungujícího podniku. Když se totiž podaří zachránit podnik, je větší naděje, že nároky věřitelů budou uspokojeny. Cílem by totiž mělo být, pokud je to reálné, podnik zachránit, rychle provést případnou restrukturalizaci pohledávek a zajistit, že podnik bude dál fungovat. Bohužel tato snaha je často bezvýsledná a i přes řadu novel zákona o konkurzu a vyrovnání končí řízení zpravidla tím, že podnik přestává fungovat. Což má

samozřejmě nepříznivý dopad i z ekonomického hlediska, a to hlavně na zaměstnanost, hrubý domácí produkt a výši odváděných daní.

Díky tomu se konkurzní řízení stává jak součástí práva tak i nástrojem tržní ekonomiky.

Likvidace nebo reorganizace nadnárodních společností, které se ocitly v úpadku, vyvolává celou řadu právních problémů. Rozvoj nadnárodních společností a také značný počet velkých úpadků s mezinárodním dopadem vyvolal diskuzi o potřebě vytvoření systému, který by obsahoval řešení takových situací v nadnárodním měřítku. Mezi největšími a nejznámějšími případy jmenuji např. kolaps banky BCCI registrované ve Velké Británii, Lucembursku a na Kajmanských ostrovech, působící v dalších 72 zemích, nebo společnosti Maxwell Communication Corporation, podnikající ve Velké Británii, USA a Kanadě, či společnosti Maruko vyvíjející činnost v Japonsku, Austrálii a ve Spojených státech amerických. V každém z těchto případů, a také v mnoha dalších, byla právní úprava obsažená v právních řádech jednotlivých zemí nedostatečná a nezohledňovala uspokojivě nadnárodní právní problémy.

Nicméně mezinárodní úpadkové právo se nezabývá jen problematikou úpadku takovýchto „gigantů“. Úpadky s mezinárodním prvkem mají různou formu. Zahrnují případy od nejjednodušších, kdy je majetek dlužníka soustředěn pouze v jednom státě, v tomto státě je zahájeno řízení a mezinárodním prvkem jsou pouze věřitelé z jiných zemí, až po ty nejsložitější případy, které se týkají celé nadnárodní skupiny společností působící v mnoha státech po celém světě. Zahraniční pobočky nebo dceřinné společnosti, majetek umístěný v zahraničí, zahraniční věřitelé a zahraniční obchodní aktivity jsou nejobvyklejšími mezinárodními prvky úpadkových řízení.

Úpadky s mezinárodním prvkem většinou nemívají dopad pouze pro danou společnost a její věřitele. Mezinárodní úpadky a jejich právní regulace ovlivňují také celý systém mezinárodních investic a poskytování úvěrů. Efektivita úpadkových řízení a jeho možné dopady jsou důležitým kritériem při odhadování obchodních rizik a to jak pro soukromé investory tak i veřejné a mezinárodní instituce jako je Světová banka nebo Mezinárodní měnový fond.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

Jako téma mé diplomové práce jsem si zvolila „Konkurz v ČR a EU“. Jejím cílem byla snaha podat ucelený výklad a přehled konkurzního práva v České republice a nastínit i možný a potřebný vývoj dané problematiky do budoucna. V celé této práci je používán zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, v platném znění. Je využito i komentářů tohoto zákona a dostupné literatury, která se danou problematikou zabývá.

Dále jsem se rozhodla, při výběru tématu své diplomové práce, podat alespoň stručnou charakteristiku Nařízení o úpadkovém řízení 1346/2000, který řeší problematiku úpadkového práva s mezinárodním prvkem. Vzhledem k tomu, že diplomová práce nemůže svým rozsahem ani zdaleka postihnout celou problematiku upravenou Nařízením, pokusila jsem se podat alespoň stručnou charakteristiku tohoto právního předpisu.

Podle mého názoru se jedná o zajímavou a bohužel v laické veřejnosti často neprávem opomíjenou problematiku, neboť do pozice některého ze subjektů konkurzního řízení se může dostat kdokoli z nás a jak říká klasická právní definice: „Neznalost práva neomlouvá“.

3 HISTORIE

Vznik a vývoj konkurzů je zaznamenán již v římském právu. Zpočátku nedělalo římské právo rozdíl mezi konkurzem a exekucí na majetek. Pokud dlužník nezaplatil, věřitel dal podnět římskému úředníkovi – „praetorovi“, který svým ediktem řízení zahájil. Tato vyhláška musela být veřejně oznámena, aby se mohli i ostatní věřitelé přihlásit se svými požadavky a účastnit se nastávajícího procesu. Po uplynutí dostatečné lhůty vyzval „praetor“ věřitele, aby si zvolili svého zástupce. Ten pak prováděl dražení a prodej dlužníkovy majetku. Již tenkrát zde platilo, že žádný věřitel nemohl být zvýhodněn na úkor ostatních.¹

Pro dlužníky ve starém Římě znamenal tento proces nejen ztrátu majetku, ale někdy i občanských práv a svobod. Úpadce tak mohl být uvězněn, poslán do vyhnanství, či dokonce prodán do otroctví – tzv. dlužní otroctví. Ještě v Zákoně 12 desek najdeme ustanovení týkající se zmíněného druhu trestu za dluhy. Tento postih byl časem omezován, pro vzrůstající počet římských občanů, kteří byli takto prodáni. Roku 326 př.n.l. byl zákonem Poeteliiovým trest prodání do otroctví za dluhy zrušen a bylo ustanoveno, že dlužník ručí za dluhy pouze svým majetkem².

Změny v dosavadním konkurzním řízení provedl byzantinský císař Justinián v rámci svých rozsáhlých kodifikací a úprav římského práva. Projevila se zde snaha, aby se procesu účastnilo co nejvíce věřitelů a byl také zvýšen státní a úřední dohled nad probíhajícím řízením. Prodej majetku povoloval soud, který také nad celou dražbou dohlížel. Samotný prodej dlužníkovy majetku pak obstarával takzvaný „curator“, který musel přísahat, že „prodal co nejlépe mohl“.

K dalšímu rozvoji konkurzního práva dochází v době renesance v Itálii, tedy ve 14. století. Vzhledem k rozsáhlému obchodování měst jako byl například Janov či Benátky, muselo i zde docházet k úpadkům podnikatelů a následným konkurzním řízením s velkým počtem věřitelů. Silně se zde projevuje snaha, aby všichni věřitelé od jednoho dlužníka byli uspokojeni rovnoměrně a spravedlivě. Tato úprava měla tak velký dopad na tehdejší evropské právo, že kupříkladu slovo bankrot, dnes používané téměř po celém světě, vzniklo z italského

¹ NOVÁK M. Formy řešení úpadku. Praha: Oeconomica, 2004. s. 13

² KINCL, J., URFUS V., SKŘEJPEK M. Římské právo, Praha: C. H. Beck, 1995. s. 62

„banca rotta“ = rozbitá lavice. Značný vliv měly i následující úpravy ze Španělska a severního Německa (Sasko).

Českým zemím se v době Rakouska-Uherska dostalo úpravy pro případy úpadků Josefínským konkurzním řádem z roku 1781 a dále zákonem z roku 1869, kdy již vzniká funkce správce konkurzní podstaty. Ten má za úkol spravovat dlužníkův majetek. Úpadci byla nově stanovena povinnost informovat o svém majetku. I zde je jako hlavní zásada zvýrazněna nutnost rovného zacházení s věřiteli.

V roce 1918 nově vzniklá Československá republika převzala rakouské a uherské úpravy konkurzního řízení recepčním zákonem do svého právního řádu. Proto tak na českém území platil rakouský zákon z roku 1914 a na Slovensku uherský konkurzní řád z roku 1881. Takto vzniklý právní dualismus byl v otázkách úpravy konkurzů zrušen až roku 1931, kdy je vydán nový konkurzní řád (č. 64/1931 Sbírky), který sjednotil konkurzní právo na celém území republiky.

Tento zákon u nás platil až do roku 1950. Tehdy se projevila v komunistické právníkové dvoutletce snaha o eliminaci soukromého vlastnictví na úkor celospolečenského a celá problematika byla řešena pouze pomocí exekučního řízení upraveném v občanském soudním řádu, který byl v tomto roce vydán.

Nová etapa úprav konkurzního řízení vzniká díky americkému zákonu z roku 1978, který ovlivnil zákonodárství mnoha dalších zemí. Bylo to způsobeno tím, že zatímco dříve byli typickými úpadci malí podnikatelé a drobné podniky, nyní se konkurzy stále více začali týkat středních a velkých podnikatelů a kromě nich i nepodnikatelů³ - takzvané spotřebitelské konkurzy (jedná se o „terminus technicus“, označuje hospodářský úpadek spotřebitele, který má tolik spotřebitelských úvěrů, že jeho příjmy ani majetek nemohou na splácení dlouhodobě stačit – viz. §1 odst. 2 ZKV, tento pojem se často vyskytuje v německém právu).

Také se objevuje snaha nalézt nové formy řešení problémů podniků v úpadku. Jedná se zejména o takzvanou reorganizaci podniku. To znamená, že podnik nekončí se svou činností, ale provozuje ji i nadále, avšak pod dozorem

³ WINTEROVÁ, A. Civilní právo procesní. Praha: Linde, 2002. s. 592

soudu a sboru věřitelů. Úpadce pak může z budoucích zisků splácet své dřívější dluhy, což je mnohem výhodnější pro podnikatele i jeho věřitele.

Česká právní úprava procesního řešení úpadku nově vzniká zákonem č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání (dále jen „ZKV“). Tento zákon navazuje a vychází z prvorepublikové úpravy z roku 1931 i ze starší rakousko-uherské. Za dobu své dosavadní platnosti byl již mnohokrát novelizován a i přes nové prvky v něm obsažené (například ochranná lhůta, nebo možnost zachování provozu podniku) se stále nedaří dosáhnout moderní úrovně úpravy a následného postupu obvyklé v západní Evropě a v USA.

Je však nutné dodat, že v současné době prochází parlamentem novela zákona o konkurzu a vyrovnání, která již odráží modernější trendy úpravy řešení problémů, a tak můžeme doufat v její co nejrychlejší schválení.

4 ZÁKLADNÍ POJMY

4.1 ÚPADEK

Dlužník je v úpadku, jestliže má závazky vůči řadě věřitelů a není v jeho reálných možnostech, aby je všechny splnil. O případ úpadku se však nejedná, pokud dlužník bude mít pouze jednoho věřitele, kterému nebude moci schopen splnit své splatné závazky, a to ani tehdy, pokud by tyto závazky byly vyšší než jeho celý majetek. Tuto situaci je třeba řešit jiným způsobem např. domáhat se své pohledávky žalobou podle občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“).

Úpadek dlužníka může nastat a projevit se jako úpadek ve formě insolvence nebo jako úpadek ve formě předlužení. Není vyloučeno, aby byl dlužník v úpadku ve formě insolvence a přitom nebyl zatím předlužen. Rovněž se může stát, že dlužník je již předlužen, ale jeho insolvence se ještě neprojevila. V řadě případů se ale stává, že je dlužník v úpadku jak pro insolveni, tak i pro předlužení.

4.1.1 INSOLVENCE

Insolvenčí se rozumí platební neschopnost. Ta je definována v §1 odst. 2 ZKV jako neschopnost plnit závazky vůči více věřitelům. K úpadku ve formě insolvence tedy postačí, pokud má dlužník více věřitelů, kterým současně není schopen plnit své splatné závazky. Dlužníkovu neschopnost platit nelze zaměňovat za neochotu platit. Neschopnost platit je objektivní stav daný nedostatkem peněžních prostředků. O insolveni se jedná i v případě, kdy dlužník hradí pouze některé závazky a jiné ne. S platební neschopností souvisí i tzv. zastavení plateb. To dává vyvratitelnou domněnku, že dlužník je ve stavu platební neschopnosti.⁴

4.1.2 PŘEDLUŽENÍ

K úpadku ve formě předlužení může dojít jen u právnických osob (bez ohledu na to, zda jsou podnikateli) a u fyzická osob jen, jsou-li podnikateli. O předlužení jde tehdy, jestliže dlužníkovy splatné závazky vůči více věřitelům jsou vyšší, než dlužníkuv majetek. Obecně pojem majetek definován není, ale můžeme zde použít analogii z § 6 obchodního zákoníku (dále jen „ObchZ“), kde je

⁴ WINTEROVÁ, A. Civilní právo procesní. Praha: Linde, 2002.s. 596

definován obchodní majetek jako souhrn majetkových hodnot (věcí, práv a jiných hodnot), které patří podnikateli a jsou určeny k jeho podnikání.⁵

Do ocenění dlužníkovy majetku je však nezbytné započítat i očekávaný výnos (tzv. expektace) z jeho pokračující podnikatelské činnosti, jestliže ovšem příjmy z ní převýší náklady na ní vynaložené. Očekávaný výnos musí být ale reálný, což znamená, že předpoklady k jeho získání nejsou pouze spekulativní (je kupříkladu smluvně doložen) a že bude získán v dohledné době. Význam tohoto ustanovení spočívá v tom, aby se zabránilo provedení konkurzu tam, kde je předlužení pouze krátkodobé a pomíjivé.

4.2 DLUŽNÍK

Dlužníkem může být jak fyzická tak i právnická osoba, která má podle hmotného práva způsobilost mít práva a povinnosti. Dlužníka nelze zužovat pouze na podnikatele, může jím být i nepodnikatel, typicky např. spotřebitel.

4.3 KONKURZ

Konkurzem je uspořádání majetkových poměrů dlužníka, zejména vypořádání nároků věřitelů – a to cestou soudní. Konkurz představuje výrazný zásah do oprávnění dlužníka disponovat se svým majetkem. Úplným zpeněžením majetku správcem konkurzní podstaty za účelem rozdělení výtěžku mezi věřitele, je vlastně zlikvidováno podnikatelské zázemí a podstata dlužníka. Ekonomický subjekt je po skončení konkurzu zrušen (vymazán z obchodního rejstříku).

Pro dlužníka je podstatnou nevýhodou skutečnost, že jeho neuspokojené části závazků nezanikají. Získá-li dlužník po ukončení konkurzu další majetek, mohou se věřitelé domáhat splacení těch částí pohledávek, které nebyly v konkurzu uspokojeny.

4.4 VYROVNÁNÍ

Vyrovnání lze charakterizovat jako druhý možný způsob, jak procesně řešit úpadek, a to v tomto smyslu jako určitou alternativu ke konkurzu. Oproti konkurznímu řízení je vyrovnání pružnější, šetrnější vůči dlužníkovi, představuje rychlejší a méně nákladné uspořádání majetkových poměrů dlužníka, který je v úpadku. Lze říci, že je výhodnější jak pro věřitele, tak pro dlužníka. Po dobu

⁵ MARŠÍKOVÁ, J., ZELENKA, J. Zákon o konkurzu a vyrovnání a předpisy související. Praha: Linde, 1998. s. 18

vyrovnacího řízení přináší s sebou určitá dispoziční omezení dlužníka ve vztahu k majetku.

Vyrovnání není překážkou provozování živnosti podle živnostenského zákona jako konkurz. Protože úplným a včasným splněním vyrovnání zaniká povinnost dlužníka splatit věřitelům více než udávají vyrovnací kvóty. Dlužník pokračuje ve své činnosti bez svých závazků. Věřitelé mají jistotu, že dostanou určité procento svých pohledávek. Ne každý dlužník v úpadku je však schopen splnit předpoklady pro povolení a potvrzení vyrovnání. V okamžiku podání návrhu musí dlužník disponovat určitým finančním obnosem, aby mohl zajistit přednostní pohledávky ještě před potvrzením vyrovnání.

4.5 NUCENÉ VYROVNÁNÍ

Představuje určitý kompromis mezi konkurzem a vyrovnáním. Prakticky se jedná o vyrovnání které probíhá v rámci konkurzního řízení. Vznikají tak zde určité odlišnosti. Nucené vyrovnání se tak stává součástí konkurzního řízení a nahrazuje některé jeho fáze. Jako výhoda pro dlužníka je zde zachováno, že po splnění nuceného vyrovnání neuspokojené pohledávky věřitelů vůči dlužníkovi zanikají.

Rozdíly mezi vyrovnáním a nuceným vyrovnáním jsou především procesního rázu. Je to dáno tím, že nucené vyrovnání probíhá v rámci konkurzního řízení a navazuje na něj.

4.6 KONKURZNÍ PODSTATA

Konkurzní podstata je tvořena majetkem podléhajícím konkurzu. Jedná se o majetek, který patřil dlužníkovi v den prohlášení konkurzu a kterého nabyt za konkurzu. Pod pojem majetek jsou zahrnuty věci movité, nemovitosti i jiné hodnoty a to především práva, pohledávky a jakékoli jiné hmotné i nehmotné statky, jež mají určitou hodnotu. Nemovitosti jsou pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem. O nemovitostech úpadce v cizině se zákon nezmiňuje, ale předpokládá se, že i tyto nemovitosti tvoří konkurzní podstatu. Věci movité sice nejsou v našem právním řádu vymezeny, ale považují se za ně ty věci, které nejsou nemovitostmi. Patří do nich i zvířata a ovladatelné přírodní síly (např. plyn, elektřina), mzda nebo jiné podobné příjmy. Do konkurzní podstaty se řadí i movité věci, které se nalézají v zahraničí, pokud nestanoví jinak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

Do konkurzní podstaty se nezahrnuje veškerý majetek. Tímto majetkem se rozumí věci, jejichž prodej je podle OSŘ (§ 321 a 322) a zvláštních předpisů zakázán, nebo které nepodléhají výkonu rozhodnutí. Jedná se například o věci povinného, které nezbytně nutně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny a věci, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly. Jde o běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsten a předměty podobné povahy, zdravotnické potřeby a hotové peníze do částky 1000 Kč.

5 CHARAKTERISTIKA KONKURZNÍHO ŘÍZENÍ V ČR

5.1 ROZDĚLENÍ KONKURZNÍHO ŘÍZENÍ

Konkurzní řízení můžeme rozdělit na tři fáze. Jako první je předkonkurzní fáze, což je přípravná fáze probíhající u soudu. Jde o řízení, které určí, zda je dlužník v úpadku či nikoliv. Jako druhá je fáze při níž dochází k provádění konkurzu a vyrovnání. Tu lze rozdělit na zjišťovací fázi (správce konkurzní podstaty při ní zjišťuje velikost konkurzní podstaty), realizační fázi (správce zpeněží majetek a zjišťuje, kdo je oprávněn z majetku čerpat) a přezkumné řízení. K rozdělení výtěžku ze zpeněžení dochází rozvrhovým usnesením nebo podle zákona. Jako třetí je závěrečná fáze (ukončení konkurzu).

5.2 ÚČASTNÍCI ŘÍZENÍ

Účastníci řízení jsou uvedeni v ustanovení § 7 ZKV. Jedná se o dlužníka (úpadce po prohlášení konkurzu) a věřitele, kteří uplatňují své nároky.

Jako dlužník se označuje osoba, proti které je zahájeno konkurzní řízení. V okamžiku prohlášení konkurzu se dlužník mění v úpadce. Věřitel se stává konkurzním věřitelem v okamžiku, kdy uplatní své nároky – návrhem na prohlášení konkurzu (§ 4 ZKV), přihláškou své pohledávky (§ 20 ZKV). Konkurs nelze prohlásit proti státu, územním samosprávným celkům a právnické osobě zřízené ze zákona, pokud její dluhy převzal stát a ručil za ně.

Omezená možnost prohlášení konkurzu je na tyto dlužníky:

- podle § 67c ZKV nelze prohlásit konkurs na fyzické nebo právnické osoby, jejichž převážným předmětem činnosti je zemědělská prvovýroba a to v období od 1. dubna do 30. září (podle § 67c odst. 2 ZKV se zemědělskou prvovýrobou se rozumí hospodaření na zemědělských pozemcích, jehož výsledkem jsou rostlinné nebo živočišné produkty před jejich dalším zpracováním.),
- na banky, investiční společnosti a fondy, závodní zdravotní pojišťovny po dobu nucené správy (§ 12a odst. 3b ZKV),
- na majetek politických stran a hnutí v době od vyhlášení voleb do desátého dne po posledním dni těchto voleb,

- na dlužníka, jemuž byla povolena ochranná lhůta, neplatí pokud by dlužník v žádosti o její povolení uvedl nepravdivé nebo neúplné údaje.

5.3 NÁVRH NA PROHLÁŠENÍ KONKURZU

Konkurzní řízení lze zahájit pouze na návrh, bez něj je zahájení řízení zcela vyloučeno. Návrh na prohlášení konkurzu je oprávněn podat dlužník nebo kterýkoli z jeho věřitelů (§ 4 ZKV). Zákonem je přesně určeno co všechno musí tyto návrhy obsahovat.

Podle § 4 odst. 2 musí věřitel ve svém návrhu na prohlášení konkurzu doložit, že má vůči dlužníkovi splatnou pohledávku a uvést důvody, které odůvodňují úpadek dlužníka. K tomuto návrhu je navrhovatel povinen připojit listiny, kterých se v návrhu dovolává. Ve svém návrhu musí také uvést řádné a přesné označení věřitele a dlužníka tj. u fyzické osoby: jméno, příjmení, povolání, bydliště, obchodní jméno, místo podnikání, IČO a u právnické osoby: obchodní jméno, sídlo, IČO.

Pokud jde o návrh dlužníka, ten musí obsahovat okolnosti, které osvědčují jeho úpadek. Dále je k návrhu povinen připojit řádné a přesné označení dlužníka, seznam majetku a závazků dlužníka s uvedením veškerého majetku dlužníka, závazků dlužníka a seznam všech dlužníků a věřitelů s uvedením jejich adres, podpis na seznamu majetku a závazků s uvedením, že je správný a úplný, listinné důkazy, kterých se dlužník dovolává.

Navrhovatel může vzít svůj návrh zpět až do doby prohlášení konkurzu. Pokud s tím souhlasí ostatní navrhovatelé, soud řízení zastaví. Podání návrhu na prohlášení konkurzu nahlásí soud příslušnému úřadu práce.

Po doručení návrhu na prohlášení konkurzu je dlužník povinen zdržet se jednání, které by mohlo směřovat ke zmenšení majetku s výjimkou běžné obchodní činnosti. Odmítne-li soud návrh kvůli neosvědčenému úpadku, je navrhovatel odpovědný za škodu, která dlužníkovi vznikla v souvislosti s tímto omezením.

Na výzvu soudu dlužník dále musí sestavit seznam svého majetku a závazků s uvedením dlužníků i věřitelů a v určené lhůtě jej podepsaný a s prohlášením o správnosti a úplnosti soudu odevzdat.

Navrhovatel je povinen zaplatit zálohu na náklady konkurzu (§ 5 ZKV). Zálohu zaplatí na výzvu soudu v určené lhůtě a výši, a to až do částky 50 000 Kč.

Výši zálohy na náklady konkurzu by měl soud stanovit podle předpokládaného rozsahu konkurzní podstaty. Zálohu je možno uhradit i opakovaně. Pokud pohledávka vyplývá ze mzdových nároků, je navrhovatel od zálohy osvobozen. Pokud není záloha zaplacená, může soud řízení zastavit.

5.4 OCHRANNÁ LHŮTA

Prostřednictvím ochranné lhůty může dlužník oddálit prohlášení konkurzu. Soud ji může povolit pouze na návrh dlužníka, pokud se nejedná o dlužníka, který na sebe podal návrh na prohlášení konkurzu.⁶ Návrh musí být podán do 15 dnů ode dne, kdy byl dlužníkovi doručen návrh na prohlášení konkurzu.

Návrh dlužníka na povolení ochranné lhůty musí obsahovat:

- uvedení všech posledních údajů, které se týkají dlužníka a zapisují se do obchodního rejstříku,
- seznam všech nemovitostí dlužníka včetně zástavních a podzástavních práv na nich váznoucích,
- seznam všech věřitelů dlužníka a uvedení výše jejich pohledávek
- seznam majetku a závazků dlužníka s termíny splatnosti ne starší než tři měsíce,
- konkrétní návrh na uspořádání právních poměrů dlužníka a opatření jeho podniku během ochranné lhůty,
- poslední účetní uzávěrku, pokud je dlužník podnikatelem.

Ochrannou lhůtu lze povolit za splnění přísných podmínek. Návrh musí být podán oprávněnou osobou včas. Ochrannou lhůtu nelze povolit právnické osobě v likvidaci, podnikateli, který zaměstnává méně než 50 zaměstnanců a jedná-li se o opakovaný návrh ochranné lhůty v témž řízení. Soud ochrannou lhůtu povolí, pokud lze důvodně očekávat zlepšení ekonomické situace dlužníka. Povolit ochrannou lhůtu má smysl při úpadku dlužníka ve formě insolvence a ne při předlužení.

Usnesení o povolení ochranné lhůty doručí soud dlužníkovi a všem věřitelům uvedeným v návrhu. Dále je zašle soudu, který vede obchodní rejstřík, ve kterém je dlužník zapsán, a katastrálním úřadům, které evidují jeho

⁶ POHL, T. Praktický průvodce konkurzem a vyrovnáním. Praha: Verlag Dashöfer, 2002. část 2, díl 2, kapitola 7, s.1

nemovitosti. Usnesení o povolení ochranné lhůty soud vyvěsí na úřední desce soudu ještě ten den, kdy bylo vydáno, a zveřejní ho v Obchodním věstníku. Je-li dlužníkem státní podnik, státní organizace nebo organizace založená obcí, je usnesení zasláno zakladateli.

Ochranná lhůta trvá tři měsíce a může být na návrh dlužníka prodloužena nejdéle o další tři měsíce, pokud s tím souhlasí věřitelský výbor.

Po dobu trvání ochranné lhůty by se měl soud omezit na procesní úkony, které jsou potřebné z hlediska průběhu ochranné lhůty. Věřitelé nemohou vymáhat uspokojení svých pohledávek. Výjimkou jsou pohledávky z pracovního poměru a daně, cla a pojistné na sociální a zdravotní pojištění. Soud může omezit dlužníka, aby činil právní úkony jen se souhlasem věřitelského výboru. Neúčinné jsou právní úkony dlužníka, kterými by byly zkracovány zájmy věřitelů.

Ochranná lhůta končí uplynutím doby, na kterou byla povolena. Dříve může skončit zastavením konkurzního řízení, prohlášením konkurzu nebo povolením vyrovnání.

5.5 KONKURZNÍ PODSTATA

Konkurzní podstata vzniká prohlášením konkurzu a tvoří ji celý majetek dlužníka, který mu patřil v den prohlášení konkurzu a který získal během konkurzu. Sepisuje jí správce konkurzní podstaty za použití dlužníkovy seznamu majetku. Do konkurzní podstaty může náležet i majetek ve vlastnictví třetí osoby. Třetí osoba musí podat incidenční žalobu na vyloučení věci z konkurzní podstaty. Majetek konkurzní podstaty mohou tvořit věci, které majitel převedl na jiné osoby neúčinnými právními úkony (§ 6 ZKV).

Do konkurzní podstaty se zahrnuje i majetek, který úpadce nabyl za konkurzu. Jedná se o dary, výhry, dědictví, výnosy a jiné plody a užitky. Dále se sem zahrnují příjmy ze závislé činnosti, příjmy z podnikání, z kapitálového majetku, z pronájmu apod.⁷

5.6 SPRÁVCE PODSTATY

Správce podstaty se vybírá ze seznamu správců, který vede soud příslušný k řízení (§ 8 ZKV). Do seznamu správců lze zapsat jen bezúhonnou fyzickou osobu, která je způsobilá k právním úkonům, má přiměřenou odbornou

⁷ MARŠÍKOVÁ, J., ZELENKA, J. Zákon o konkurzu a vyrovnání a předpisy související. Praha: Linde, 1998. s. 94

způsobilost a souhlasí se zápisem do seznamu. Správcem může být i veřejná obchodní společnost, která bude svou činnost vykonávat prostřednictvím svých společníků, kteří splňují podmínky pro zapsání do seznamu. Správcem může soud ustanovit pouze ve věci nepodjatou osobu. Osoba zapsaná do seznamu může své ustavení správcem odmítnout jen jsou-li pro to důležité důvody. Vyškrtnutí ze seznamu správců se provede na žádost osoby, které se to týká. Výjimečně může soud ustavit správcem i osobu, která není zapsaná v seznamu, pokud splňuje podmínky zápisu a s ustavením souhlasí.

Správce je povinen postupovat při výkonu funkce s odbornou péčí a odpovídá za škodu zniklou porušením povinností. Je-li správcem ustavena veřejná obchodní společnost, odpovídají za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem funkce všichni společníci společně a nerozdílně. Správce musí mít uzavřenou smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout výkonem jeho funkce.

Správce má nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů, např. soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, znalecké posudky a jiné výdaje, které souvisejí s výkonem funkce správce. Nově se do výdajů zahrnují i náklady na péči o spisovnu a archiv úpadce. Jeho nároky se uhrazují z konkurzní podstaty a pokud k tomu nestačí, hradí se ze zálohy na náklady konkurzu, kterou složil navrhovatel. Odměnu tvoří součet odměny z částky, které bylo dosaženo zpeněžením konkurzní podstaty a odměny určené z částky, která je určena k uspokojení pohledávek věřitelů. Vyúčtování odměny a nákladů provede správce v konečné správě, předtím mu může soud povolit zálohy. Soud může podle okolností správci odměnu zvýšit nebo snížit.

Neplní-li správce řádně své povinnosti, může mu soud uložit pořádkovou pokutu až do výše 100 000 Kč.

Věřitelé se mohou dohodnout na návrhu, aby byl správce zproštěn funkce a ustaven správce nový. Důležitým důvodem, který vede k odvolání správce může být trvalé porušování povinností správce, jeho trvale nepříznivý zdravotní stav nebo podjatost správce ve věci. Nemůže-li správce po přechodnou dobu svoji funkci vykonávat, je třeba ustavit zástupce. Správce, který byl funkce zproštěn, je povinen řádně informovat nového správce a dát mu k dispozici všechny dokumenty. Správce je povinen zachovávat mlčenlivost.

5.6.1 PŘEDBĚŽNÝ SPRÁVCE

Předběžný správce se ustanoví, pokud okolnosti nasvědčují, že je dlužník v úpadku a je-li to potřebné pro zjištění nebo zajištění dlužníkovy majetku. Návrh na jeho ustanovení je oprávněn podat úřad práce, v jehož obvodu dlužník bydlí nebo tam má sídlo. Předběžný správce by měl především zabránit dlužníkovi v nekontrolovaném nakládání s majetkem, zajistit veškerý dlužníkův majetek do doby, než bude rozhodnuto o návrhu na prohlášení konkurzu, přezkoumat dlužníkovu účetnictví a iniciovat provedení daňové kontroly u dlužníka. Předběžný správce má v konkurzním řízení zvláštní postavení, neboť jde o zcela samostatný procesní subjekt. Při výkonu své funkce musí postupovat s odbornou péčí.

Jeho výkon funkce zaniká prohlášením konkurzu, vydáním rozhodnutí o zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu nebo zastavením řízení. Soud může předběžného správce zprostit funkce a to i bez návrhu. Učiní tak, pokud skončily důvody, které vedly k jeho ustanovení. Soud také zároveň rozhodne o jeho odměně a o úhradě nákladů, které předběžný správce vynaložil.

5.7 SCHŮZE VĚŘITELŮ A VĚŘITELSKÝ VÝBOR

Schůzi konkurzních věřitelů je možné do jisté míry považovat za „nejvyšší orgán věřitelů“. Jeho hlavní úlohou je volba věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů, kteří pak chrání společný zájem konkurzních věřitelů.⁸

Soud svolává schůzi konkurzních věřitelů na návrh správce nebo věřitelského výboru (§ 10 ZKV). První schůzi svolává soud po uplynutí 30 denní lhůty určené k

přihlášení pohledávek. Na této schůzi je volen věřitelský výbor. Účast na schůzi konkurzních věřitelů je zcela dobrovolná. K platnosti usnesení a k volbám věřitelského výboru je třeba prostá většina hlasů na schůzi přítomných nebo zastoupených věřitelů, počítaná podle výše jejich pohledávek. Hlasovat mohou pouze konkurzní věřitelé, jejichž pohledávka byla zjištěna. Soud rozhodne, zda mohou hlasovat věřitelé, jejichž pohledávka nebyla ještě zjištěna. Hlasovat nemohou vedoucí pracovníci dlužníka a osoby jim blízké.

Povinnost ustanovit věřitelský výbor se ukládá tam, kde počet konkurzních věřitelů přesahuje padesát (§ 11 ZKV). Pokud je věřitelů méně, mohou si zvolit místo věřitelského výboru svého zástupce. Věřitelský výbor má nejméně tři a

⁸ MARŠÍKOVÁ, J., ZELENKA M.: Zákon o konkurzu a vyrovnání a předpisy související. Praha: Linde, 2002. s. 249

nejvýše devět členů. Každý člen musí mít svého náhradníka. Členy věřitelského výboru mohou být pouze konkurzní věřitelé. Pokud je jeho členem právnická osoba, oznámí soudu, kdo za ni bude jednat. Z důležitých důvodů může soud na návrh některého z věřitelů, správce nebo i bez návrhu odvolat věřitelský výbor nebo některého z jeho členů. Soud může nařídit doplňující volbu nebo může jmenovat nový výbor.

Věřitelský výbor volí svého předsedu a místopředsedu. Mezi jeho pravomoci a povinnosti patří zejména dohlížet na činnost správce, průběžně schvalovat výši a správnost hotových výdajů správce a nákladů spojených s udržováním a správou konkurzní podstaty, dávat souhlas s prodloužením ochranné lhůty, vyjadřovat se k prodeji mimo dražbu a k prodeji podniku, nebo navrhnout ocenění podstaty znalcem. Věřitelský výbor se schází buď ze své iniciativy nebo jej svolává soud nebo správce. Je povinen chránit společný zájem konkurzních věřitelů. Členové a náhradníci mají nárok na náhradu nutných výdajů a na přiměřenou odměnu.

5.8 PROHLÁŠENÍ KONKURZU

Jestliže bude k návrhu dlužníka osvědčeno, že je dlužník v úpadku (§ 12a ZKV), soud usnesením prohlásí do 10 dnů konkurz. Proti tomuto usnesení o prohlášení konkurzu se nelze odvolat. Pokud bude v návrhu věřitele osvědčeno, že je dlužník v úpadku, prohlásí soud konkurz bez zbytečného odkladu. Proti tomuto usnesení se může odvolat dlužník, který nepřistoupil k řízení.

Konkurz nelze prohlásit na majetek:

- politické strany nebo politického hnutí ode dne vyhlášení celostátních voleb do desátého dne po volbách,
- dlužníků v nucené správě, to neplatí, pokud by prohlášení konkurzu navrhl nucený správce sám,
- dlužníků v ochranné lhůtě, to neplatí, pokud by bylo zjištěno, že v návrhu na její povolení dlužník uvedl nepravdivé nebo neúplné údaje.

Pokud nepostačuje majetek dlužníka ani k úhradě nákladů konkurzu, soud návrh na prohlášení konkurzu zamítne pro nedostatek majetku. K tomu by však mělo docházet jen ve výjimečných případech. Zároveň podá návrh na výmaz

dlužníka z obchodního rejstříku. Proti usnesení o zamítnutí návrhu se může odvolat pouze navrhovatel. Proti zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku se může odvolat i věřitel, který doloží, že má za dlužníkem pohledávku.

V usnesení o prohlášení konkurzu musí být vždy stanoven správce konkurzní podstaty (§ 13 ZKV). Toho vybírá soud ze seznamu správců. Usnesení o prohlášení konkurzu obsahuje jméno a bydliště úpadce a správce konkurzní podstaty. Také je v něm uvedena výzva věřitelům, aby přihlásili své pohledávky ve lhůtě stanovené soudem, která nesmí být kratší než 30 dní a delší než tři měsíce. Další výzva je pro osoby, které mají závazky vůči úpadci, aby své plnění neposkytovaly úpadci, ale správci konkurzní podstaty.

Usnesení o prohlášení konkurzu se doručí účastníkům řízení, správci, známým věřitelům, příslušným daňovým orgánům a úřadům práce. Usnesení se vyvěsí toho dne, kdy bylo vydáno, na úřední desce soudu a na úřední desce okresního soudu, v jehož obvodu je dlužníkův podnik. Je-li dlužník zapsán v obchodním rejstříku, oznámí soud prohlášení konkurzu. Oznámení se považuje za návrh na zahájení řízení o změně zápisu. Účinky prohlášení konkurzu nastanou vyvěšením usnesení na úřední desce soudu, který konkurz prohlásil. Od tohoto okamžiku se stává dlužník úpadcem.

Pokud byl prohlášen konkurz na právnickou osobu v likvidaci, likvidace se v průběhu trvání konkurzu přerušuje (§ 13a ZKV). Likvidátor vykonává pouze povinnosti, které nepřešly na správce. Jedná se kupříkladu o sestavování mimořádné účetní závěrky ke dni prohlášení konkurzu, provádí inventarizaci majetku ke dni mimořádné účetní závěrky, nebo poskytuje správci veškerá nutná vysvětlení.⁹ Za tuto činnost má nárok na náhradu nutných výdajů a na přiměřenou odměnu.

Při prohlášení konkurzu po nařízení výkonu o prodeji podniku nebo po vydání exekučního příkazu k prodeji podniku, nevykonává správce podniku po dobu trvání konkurzu svou funkci a novému správci je povinen odevzdat všechny doklady týkající se podniku a výsledky zjišťující cenu podniku (§ 13b ZKV). Při požádání je povinen poskytnout spolupráci, za kterou mu však náleží odměna a náhrada nutných nákladů.

⁹ MARŠÍKOVÁ, J., ZELENKA M.: Zákon o konkurzu a vyrovnání a předpisy souvisící. Praha: Linde, 2002. s. 376

5.9 ÚČINKY PROHLÁŠENÍ KONKURZU

Prohlášení konkurzu má zvláště pro dlužníka celou řadu procesních i hmotněprávních důsledků, které nastávají přímo ze zákona. Prohlášením konkurzu tak úpadce ztrácí oprávnění nakládat s majetkem, který podléhá konkurzu (§ 14 ZKV). Zůstává sice vlastníkem majetku, ale oprávnění disponovat s ním přechází na správce. Úpadce tak již nesmí majetek zcizovat nebo ho zatěžovat jakýmkoliv právy, která by mohla snížit jeho hodnotu. Také nesmí ohledně majetku uzavírat jakékoliv úplatné i bezúplatné smlouvy (například smlouvu kupní, darovací atd.). Osoba, která uzavřela s úpadcem smlouvu, od ní může odstoupit, pokud v době uzavření nevěděla o prohlášení konkurzu. Úpadce může odmítnout přijetí dědictví nebo daru pouze se souhlasem správce.

Dále se přerušují všechna řízení, která se týkají majetku podstaty. Nepřerušují se však trestní řízení, řízení o výživném nezletilých dětí a řízení o výkonu rozhodnutí. V přerušovaných řízeních lze pokračovat jen na návrh správce, popř. jiných účastníků těchto řízení kromě řízení o pohledávkách, které je třeba přihlásit. Všechna nová řízení, která se týkají majetku podstaty, lze zahájit jen na návrh správce nebo proti správci.

Nelze provést výkon rozhodnutí postihující majetek, který patří do podstaty. To tvoří nezbytnou podmínku k tomu, aby mohl být konkurz vůbec proveden. Nelze ani nabýt právo na oddělené uspokojení a zanikají tato práva, která získali věřitelé v posledních dvou měsících před podáním návrhu na konkurz. Zde je jasně patrná snaha vyloučit „věřitele vzniklé na poslední chvíli“¹⁰, protože se zde mohly vyskytnout snahy úmyslně zatěžovat majetek v posledním okamžiku, kdy už je zřejmé, že konkurz zanedlouho začne. Byly-li věci, práva nebo pohledávky zpeněženy, patří získaný výtěžek do podstaty.

Nesplatné pohledávky a závazky úpadce se prohlášením konkurzu považují za splatné. Zanikají úpadcovy příkazy, plné moci a dosud nepřijaté návrhy na uzavření smlouvy, pokud se týkají majetku podstaty. Tento zánik je trvalý a nevratný. Není přípustné započtení na majetek, který patří do podstaty.

Zanikají věcná břemena zatěžující majetek (§ 151n a násl. občanského zákoníku, dále jen „OZ“), která vznikla za nápadně nevýhodných podmínek

¹⁰ MARŠÍKOVÁ, J., ZELENKA M.: Zákon o konkurzu a vyrovnání a předpisy související. Praha: Linde, 2002. s. 404

v posledních dvou měsících před podáním návrhu na konkurz nebo po podání tohoto návrhu.

Dále ze zákona zaniká společné jmění úpadce a jeho manžela. Přičemž ta část, s kterou úpadce podnikal, spadá vždy do podstaty. Stanoví se lhůta pro vypořádání společného jmění manželů. Prohlášení konkurzu tak má v majetkové oblasti stejné účinky jako zánik manželství (§ 149 odst. 1 OZ).

Pokud smlouva o vzájemném plnění (takzvaný synallagmatický závazek) nebyla v době prohlášení konkurzu splněna ani jednou stranou, nebo byla splněna jen částečně, může od ní jak správce, tak i druhá strana odstoupit. Od smlouvy o koupi najaté věci, kde je nájemcem úpadce, nemůže pronajímatel odstoupit, pokud nájemce plní řádně své závazky. Správce může vypovědět nájemní a podnájemní smlouvu a smlouvu o výpůjčce i v případě, že byla sjednána na dobu určitou. Výpovědní lhůta nesmí být delší než tři měsíce. Účelem těchto ustanovení je hlavně zbavit konkurzní podstatu břemen nevýhodných nájmu, podnájmu nebo výpůjček, které ji zatěžují.

Prohlášení konkurzu nemá vliv na závěrečné vyrovnání zisků a ztrát.

Prohlášením konkurzu přechází také na správce oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti, které má jinak úpadce. Správce je tak zejména oprávněn vykonávat akcionářská práva spojená s akciemi zahrnutými do konkurzní podstaty, rozhodovat o obchodním tajemství a jiné povinnosti mlčenlivosti. Dále vykonávat práva a plnit povinnosti zaměstnavatele, rozhodovat o obchodních záležitostech podniku. Může také uzavírat smlouvy o úvěru za účelem financování vývozu po předchozím souhlasu věřitelského výboru. Má povinnost zajistit vedení účetnictví a plnění daňových povinností. Je povinen předložit soudu konečnou zprávu do 18 měsíců od prohlášení konkurzu. Účelem takto stanovené lhůty by mělo být zrychlení činnosti správce a tedy i urychlení celého konkurzního procesu.

5.10 ZJIŠTĚNÍ PODSTATY

Úpadce sestaví seznam svého majetku a závazků s uvedením dlužníků, věřitelů a odevzdá ho správci (§ 17 ZKV). Účelem takto provedeného seznamu majetku je umožnit, aby správce mohl bez komplikací sepsat konkurzní podstatu a seznam věřitelů slouží jako pomůcka pro uznávání či popírání výše přihlášených nároků. Seznam musí podepsat a uvést v něm, že je úplný a správný. Správci musí odevzdat i své účetnictví a všechny potřebné doklady. Vše musí předložit

nejpozději do 30 dnů od prohlášení konkurzu. Je-li dlužníkem právnická osoba, má uvedené povinnosti její statutární orgán nebo osoby, které jsou jeho členy nebo likvidátor, pokud je právnická osoba v likvidaci nebo nucený správce.

Pokud úpadce své povinnosti nesplní, soud učiní přiměřená opatření, nařídí úpadci, aby tyto povinnosti splnil v dodatečně lhůtě, a poučí jej o následcích, které bude mít jejich nesplnění. Toto poučení o následcích by mělo obsahovat i poučení podle § 126 trestního zákona o porušení povinností v řízení o konkurzu.

Soud rovněž může úpadce nebo povinné osoby předvolat k výslechu, aby splnili povinnosti vedoucí ke zjištění podstaty. Předvolání se doručuje do vlastních rukou nejméně 10 dnů před konáním výslechu a obsahuje účel výslechu a poučení o následcích uvedení nepravdivých nebo zkreslených údajů. Pokud se předvolaný nedostaví včas bez odůvodněné omluvy, bude k soudu předveden. Předvolaný se musí k soudu dostavit osobně. Tohoto institutu se používá v případě, kdy není účelné ke splnění povinnosti o zjištění podstaty nařizovat dodatečnou lhůtu, nebo když tato lhůta nepřinesla očekávaný výsledek.

Před výslechem je předvolaný znovu poučen o následcích nesplnění povinností ke zjištění podstaty. O výslechu se sepíše protokol, jehož přílohou je seznam majetku a závazků.

Soupis podstaty provede správce za použití seznamu předloženého úpadcem se spoluprací věřitelského výboru. Začne ho zpracovávat hned po prohlášení konkurzu. Soupis je listina, která opravňuje správce ke zpeněžení sepsaného majetku. Do soupisu se zapisují i věci a práva nebo jiné majetkové hodnoty, které nenáleží úpadci, ale mají být zpeněženy. Jejich zapsání je správce povinen oznámit vlastníkovi nebo osobám, které s nimi mají právo nakládat. Vlastník musí být uvědomen, že tyto věci patří do podstaty, aby se mohl bránit. Na žádost osoby, která uplatňuje svá práva k věci, právu nebo jiným hodnotám, vydá správce osvědčení o tom, zda byly nebo nebyly zahrnuty do podstaty. Po zapsání do soupisu může s nimi nakládat pouze správce a osoba, které k tomu dal souhlas. Ten, kdo má věc, která náleží do podstaty, je povinen to oznámit správci a umožnit její ocenění.

Nelze-li soupis provést pro nedostatečnou součinnost úpadce, je správce se souhlasem soudu oprávněn provést prohlídku obydlí, pokud je používáno k podnikání. Musí však k tomu přibrat nezúčastněnou osobu. Jedná se zde o jednu z výjimek z ústavně zaručené domovní svobody.

Podnik se do podstaty zapisuje jako soubor (souvisí s § 5 ObZ). Prohlášením konkurzu nekončí provozování podniku. Bude ukončeno tehdy, rozhodne-li tak soud po vyjádření věřitelského výboru. Správce může se souhlasem věřitelského výboru učinit další opatření k zajištění provozování podniku.

Jsou-li pochybnosti, zda věc, právo nebo jiné majetková hodnota patří do podstaty, zapíše se s poznámkou o nárocích uplatněných jinými osobami. Soud umožní tomu, kdo uplatňuje nárok, aby mohl podat žalobu ve stanovené lhůtě (takzvaná vylučovací žaloba). Do uplynutí lhůty k podání žaloby a po dobu pravomocného skončení řízení o žalobě platí správci zákaz jakéhokoliv nakládání s majetkem, který je předmětem vylučovací žaloby. Výjimkou je případ, kdy by tím odvracel hrozící škodu na majetku, který je předmětem žaloby.

5.11 PŘIHLÁŠKY POHLEDÁVEK VĚŘITELŮ

Přihlášky pohledávek podávají věřitelé u konkurzního soudu ve stanovené lhůtě dvojmo (§ 20 ZKV). Prominutí zmeškání této lhůty, kterou stanoví soud v usnesení o prohlášení konkurzu není přípustné. V přihlášce je nutno uvést důvod a výši přihlášené pohledávky. K přihlášce je třeba připojit kopie listin, z nichž pohledávky plynou. Pro pohledávky v cizí měně se musí provést přepočítání v kursu vyhlášeného Českou národní bankou ke dni prohlášení konkurzu. Jedná-li se o peněžitou pohledávku neurčité výše nebo o jiný nepeněžitý nárok, musí být jeho hodnota odhadnuta a vyjádřena v penězích.

Jestliže přihlášenou pohledávku nelze kvůli neúplnosti nebo jiným vadám přezkoumat, vyzve správce věřitele, aby přihlášku doplnil nebo opravil a to ve lhůtě 15 dnů od doručení výzvy.

Soud doručí správci stejnopis přihlášky včetně příloh. Správce z nich sestaví seznam, v němž uvede, které pohledávky uznává a které popírá. V seznamu se uvedou zvlášť oddělení věřitelé a jednotlivé třídy konkurzních věřitelů. U věřitelů se zaznamená jméno, bydliště, důvod a částka pohledávky. Správce přezkoumá přihlášky podle úpadcových obchodních knih a jiných dokladů. K seznamu přihlášek se úpadce vyjádří a tento seznam je předložen soudu.

Seznam by se měl členit podle pořadí pohledávek:

- a) zajištěné pohledávky oddělených věřitelů,
- b) pohledávky I. třídy – pohledávky úpadcových zaměstnanců z pracovně právních vztahů vzniklé poslední tři roky před prohlášením konkurzu,
- c) pohledávky II. třídy – ostatní pohledávky.

Na základě přezkoumání přihlášek správce ke každé pohledávce uvede, zda ji popírá a z jakého důvodu. Je zcela na odpovědnosti správce jaké stanovisko zaujme k jednotlivým pohledávkám. Do seznamu se neuvádějí pohledávky, ke kterým se nepřihlíží a také pohledávky, které jsou podle § 33 ZKV vyloučeny.

5.12 PŘEZKUMNÉ JEDNÁNÍ

Jakmile správce předloží seznam přihlášených pohledávek, nařídí soud přezkumné jednání (§ 21 ZKV). Jeho cílem je přezkoumání přihlášených pohledávek.

K jednání soud předvolá správce konkurzní podstaty a úpadce obsílkou doručovanou do vlastních rukou s poučením o nezbytnosti jejich účasti. K předvolání věřitelů zcela postačí vyvěšení usnesení o nařízení přezkumného jednání na úřední desce soudu a současné uveřejnění v Obchodním věstníku ve lhůtě nejméně 15-ti dní předem.¹¹ Každý z věřitelů obdrží pořadové číslo, pod kterým je jeho pohledávka zapsána v seznamu správce. Věřitelé jsou seznámeni se stavem majetku úpadce, s počtem, objemem a druhem přihlášených pohledávek.

Přezkoumání probíhá podle seznamu sestaveného správcem. Jednotlivé pohledávky jsou přečteny a soud se dotazuje úpadce, správce a nakonec přítomných věřitelů, zda někdo pohledávku popírá. Úpadce i věřitelé mohou popřít pravost, výši i pořadí všech přihlášených pohledávek, správce pak nárok, výši i jeho právní důvod. Výsledek jednání se zapíše do seznamu přihlášených pohledávek a takto upravený seznam tvoří součást zápisu o přezkumném jednání.

Jestliže je to možné, přezkoumá správce i přihlášky došlé po přihlašovací lhůtě (§ 22 ZKV), jinak je nařízeno zvláštní přezkumné jednání. I podáním opožděné přihlášky se stává věřitel úpadce konkurzním věřitelem. Věřitelé pozdě přihlášených pohledávek však nemohou popřít pravost, výši ani pořadí pohledávek

¹¹ MARŠÍKOVÁ, J., ZELENKA M.: Zákon o konkurzu a vyrovnání a předpisy souvisící. Praha: Linde, 2002. s. 591

přezkoumaných při předchozích jednáních. K pohledávkám přihlášeným později než dva měsíce od prvního přezkumného jednání se nepřihlíží. Správce o tom vyrozumí věřitele, který opožděnou přihlášku podal.

Cílem přezkumného jednání je stanovit, které z přihlášených pohledávek lze pokládat za zjištěné a to zcela ne zčásti a které za nezajištěné. Jestliže řádně a včas přihlášenou pohledávku nepopře správce, ani žádný z věřitelů, pokládá se za zjištěnou.¹² Konkurzní věřitel, jehož pohledávka byla popřena, může podat žalobu (takzvaná určovací žaloba) u soudu, který konkurz prohlásil. Kdo popřel vykonatelnou pohledávku, musí uplatnit své popření u konkurzního soudu. K uplatnění popřené pohledávky stanoví správce 30-ti denní lhůtu, jejíž prominutí není přípustné.

Správce je oprávněn popřít nevykonatelný nárok přihlášený konkurzním věřitelem a daného konkurzního věřitele o jehož právní nárok jde o tom vyrozumí (§ 24 ZKV) a současně ho vyzve, aby svůj nárok uplatnil u soudu. Pokud popřel pohledávku pouze správce a žádný z konkurzních věřitelů, může správce tuto pohledávku po skončeném přezkumném jednání dodatečně uznat vůči konkurznímu soudu.

Rozhodnutí soudu o pravosti, výši nebo pořadí popřených pohledávek jsou účinná proti všem věřitelům (§ 25 ZKV). Náklady sporu o pravost, výši nebo pořadí popřených pohledávek jsou považovány za náklady podstaty, pokud se sporu zúčastnil správce. Správce opraví seznam přihlášek podle výsledků sporu.

Pokud jde o náhradu nákladů řízení, pak ve sporu o určení pravosti, výši či pořadí pohledávky nemá žádný z účastníků vůči správci právo na jejich proplacení (§ 25a ZKV). Náklady správce jsou považovány za náklady podstaty, to však neplatí, pokud náklady vznikly buď zaviněním správce nebo náhodou, která se mu přihodila.

5.13 SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ

Prohlášením konkurzu na majetek úpadce zaniká ze zákona i společné jmění úpadce a jeho manžela. Společné jmění úpadce a jeho manžela je majetkovou hodnotou, kterou je vždy nutno zahrnout v určitém rozsahu do konkurzní podstaty. Zánik společného jmění úpadce a jeho manžela v důsledku prohlášení konkurzu je

¹² BAŘINOVÁ, D., HÓTOVÁ, R., HUČKOVÁ, H.: Konkurzní řízení v praxi. Praha: GRADA Publishing, 2002. s. 56

nezbytným předpokladem, aby mohlo být provedeno jeho vypořádání (§ 26 ZKV) a následně zpeněžení té jeho části, která připadla do podstaty. Ze zaniklého společného jmění úpadce a jeho manžela je vždy nutné do podstaty zahrnout tu část, s níž úpadce podnikal. Není přitom rozhodné, o jak velkou část jde. Pokud tato část tvoří např. 90% hodnoty společného jmění úpadce a jeho manžela, připadne do konkurzní podstaty celá tato část.

Od zániku společného jmění úpadce a jeho manžela je třeba odlišit jeho vypořádání, které se provádí podle zásad uvedených v § 149 OZ. Při vypořádání se vychází z toho, že podíly obou manželů na majetku patřícím do jejich společného jmění jsou stejné.

Vznik nového společného jmění úpadce a jeho manžela je nepřipustný po dobu trvání účinků prohlášení konkurzu. Pokud uzavře úpadce v tuto dobu nové manželství, odkládá se vznik SJM ke dni zániku účinků prohlášení konkurzu.

5.14 ZPENĚŽENÍ KONKURZNÍ PODSTATY

Bez zpeněžení podstaty nelze v konkurzu zpravidla dosáhnout uspořádání majetkových poměrů úpadce nebo poměrného uspokojení konkurzních věřitelů, neboť pohledávky konkurzních věřitelů lze uspokojit pouze vydáním výtěžku ze zpeněžení podstaty, tj. penězi. Jiný způsob uspokojení pohledávek konkurzních věřitelů při konkurzu ZKV neupravuje a proto není možné, aby byli konkurzní věřitelé uspokojováni jakýmkoliv nepeněžním plněním a to v jakékoliv podobě. Bez včasného zpeněžení podstaty nelze zpracovat, předložit, projednat a schválit konečnou zprávu a následně ani vydat rozvrhové usnesení a uspokojit konkurzní věřitele.¹³

Ke zpeněžení konkurzní podstaty je pověřen především správce konkurzní podstaty, který provede zpeněžení majetku sám, nebo tím pověří jinou osobu.

Před započítáním zpeněžování se ze seznamu konkurzní podstaty vyloučí věci, které nemají být její součástí. Jde o majetek jiné osoby, který úpadce používal na základě smlouvy dlouho před podáním návrhu na prohlášení konkurzu – např. majetek používaný na základě leasingové smlouvy.

¹³ MARŠÍKOVÁ J., ZELENKA M.: Zákon o konkurzu a vyrovnání a předpisy související. Praha: Linde 2002, s 683

Zákon upravuje tři standardní způsoby zpeněžení konkurzní podstaty a to je prodejem:

- a) ve veřejné dražbě
- b) mimo soudní dražbu
- c) v soudní dražbě

Všechny tři způsoby zpeněžení podstaty jsou naprosto rovnocenné. Je pouze na správci, který způsob vybere.

5.14.1 VEŘEJNÁ DRAŽBA

Předmětem dobrovolné dražby může být věc, podnik nebo jeho organizační složka, převoditelná majetková práva s výjimkou práv z duševního vlastnictví a soubor věcí nebo soubor práv, bylo-li navrženo jejich vydražení a splňují-li podmínky stanovené tímto zákonem o veřejných dražbách. Ve veřejné dražbě má správce konkurzní podstaty postavení vlastníka. Dražit nelze věci, na nichž vázne předkupní zákonné právo státu podle zvláštních právních předpisů, zákonné předkupní právo spoluvlastníků. Nelze též v dražbě dražit nemovitosti, jejichž vlastnictví je omezeno předkupním právem zapsaným v katastru nemovitostí, a věci movité, jejichž vlastnictví je omezeno předkupním právem zapsaným v listinách osvědčujících vlastnictví a nezbytných k nakládání s věcí. Dražit nelze ani věci, vůči nimž bylo uplatněno zadržovací právo.

Výše odměny dražebníka se sjednává dohodou. Je-li návrhovatelem veřejné dražby konkurzní správce, výše odměny dražebníka nesmí přesáhnout 10% z ceny dosažené vydražením.

Dobrovolnou dražbu lze provést pouze na základě písemné smlouvy o provedení dražby, kterou uzavře správce s dražebním.

Hlavní výhodou zpeněžení podstaty nebo její části ve veřejné dražbě spočívá v tom, že k ní může být přikročeno bez zbytečného odkladu a to zpravidla ihned jakmile usnesení o prohlášení konkurzu nabude právní moci a jakmile správce sestaví soupis konkurzní podstaty.

Svěření prodeje majetku podstaty profesionálnímu dražebníkovi, často přinese i vyšší výnosy, než mnohdy organizované prodeje mimo dražbu.¹⁴

¹⁴ MARŠÍKOVÁ J.,ZELENKA M.:Zákon o konkurzu a vyrovnání a předpisy související. Praha: Linde 2002, s 685

5.14.2 PRODEJ MIMO DRAŽBU

Prodej mimo dražbu je v praxi nejběžnějším a mezi správci nejoblíbenějším způsobem zpeněžení konkurzní podstaty. K prodeji mimo dražbu je oprávněn pouze správce nebo jeho zástupce. K prodeji mimo dražbu může dojít zásadně jen tehdy, dal-li k takovému způsobu zpeněžení předem souhlas konkurzní soud.

5.14.3 PRODEJ V SOUDNÍ DRAŽBĚ

Zpeněží-li se podstata podle ustanovení o výkonu rozhodnutí, nejde o nic jiného, než že správce, který má ze zákona postavení oprávněného, podá u věcně a místně příslušného soudu návrh na prodej v soudní dražbě. K provedení zpeněžení je vždy příslušný okresní soud.¹⁵

5.15 KONEČNÁ ZPRÁVA

V průběhu konkurzního řízení správce podává soudu a věřitelskému výboru dílčí zprávy o zpeněžování majetku z podstaty. Následně po zpeněžení majetku předloží soudu konečnou zprávu spolu s vyúčtováním své odměny a výdajů. Správce je povinen předložit soudu konečnou zprávu do 18 měsíců od prohlášení konkurzu (§ 14a odst. 2 ZKV). Cílem stanovení lhůty pro předložení konečné zprávy je urychlení činnosti správce a tím i zrychlení konkurzu.

Konečnou zprávu a vyúčtování projedná soud při jednání, ke kterému obešle správce, úpadce a konkurzní věřitele, kteří podali námítky, a věřitelský výbor, a rozhodne o ní usnesením, které jim doručí a vyvěsí na úřední desce.

5.16 ROZVRH

Po schválení konečné zprávy a vyúčtování odměny a výdajů správce předloží správce soudu návrh na rozvrh a upravený seznam přihlášek, v němž uvede, kolik by mělo být pro každou pohledávku vyplaceno. Po přezkoumání věcné správnosti návrhu vydá soud rozvrhové usnesení, které doručí účastníkům, a správci a vyvěsí na úřední desku. Proti rozvrhovému usnesení lze podat do 30 dnů odvolání. Se souhlasem věřitelského výboru může správce navrhnout, aby soud ještě před schválením konečné zprávy povolil částečný rozvrh, umožňuje-li to stav zpeněžení konkurzní podstaty a je-li zřejmé, že provedení rozvrhu po konečné zprávě tím nebude ohroženo (§ 30 ZKV).

¹⁵ MARŠÍKOVÁ J.,ZELENKA M.:Zákon o konkurzu a vyrovnání a předpisy související. Praha: Linde 2002, s 683

Nároky na vyloučení věci z podstaty (§19 odst. 2), pohledávky za podstatou (§ 31 odst. 2), nároky na oddělené uspokojení (§ 28) a pracovní nároky (§ 31 odst. 3) lze uspokojit kdykoli v průběhu konkurzního řízení.

Pohledávkami za podstatou, pokud vznikly po prohlášení konkurzu, jsou:

- hotové výdaje a odměna správce podstaty,
- náklady spojené s udržováním a správou podstaty,
- náhrada nutných výdajů, odměna likvidátora i odpovědného zástupce za činnost prováděnou po prohlášení konkurzu,
- daně, poplatky, pojistné na sociální a zdravotní zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění,
- nároky věřitelů ze smluv uzavřených správcem podstaty, včetně smlouvy o úvěru za účelem financování vývozu poskytnutého podle zvláštního zákona,
- pohledávky výživného ze zákona.

Pracovními nároky jsou:

- mzdové (platové) nároky a odměny zaměstnanců úpadce za pracovní pohotovost,
- odměny z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr,
- nároky zaměstnanců na náhradu mzdy za dovolenou, svátek a při překážkách v práci,
- odstupné zaměstnanců úpadce poskytované při skončení pracovního poměru,
- hmotné zabezpečení poskytované úpadcovým zaměstnancům podle zvláštních předpisů atd. (§ 31).

Z rozvrhu se nejprve uspokojí dosud nezaplacené pohledávky za podstatou a pracovní nároky. Pokud nepostačuje výtěžek zpeněžení podstaty na úhradu těchto pohledávek, vyplatí se nejprve hotové výdaje a odměna správce, potom náklady spojené s udržováním a správou podstaty, pak soudní poplatek za konkurz a pak pohledávky výživného ze zákona. Ostatní pohledávky se uspokojí poměrně.

Ze zbývajících výtěžku zpeněžení konkurzní podstaty se uspokojí pohledávky podle svého zařazení do tříd. Na pohledávky první třídy připadá 30 % a na pohledávky druhé třídy 70 %. Nebudou-li v některé třídě vyčerpány všechny

prostředky připadající na uspokojení do ní patřících pohledávek, přesunou se tyto prostředky na bezprostředně následující třídu. Pokud nelze plně uspokojit všechny pohledávky patřící do téže třídy, uspokojí se tyto pohledávky poměrně. Neuspokojené pohledávky nebo jejich části z první třídy se uspokojují ve druhé třídě.

5.17 NUCENÉ VYROVNÁNÍ

Nucené vyrovnání představuje určitou procesní i hmotněprávní alternativu ukončení konkurzního řízení. Zatímco zrušením konkurzu po splnění rozvrhového usnesení je obchodní společnost zrušena, což neodvratně směřuje k jejímu zániku výmazem z obchodního rejstříku, s ukončením konkurzu nuceným vyrovnáním tento zákonný hmotněprávní účinek spojen není. Po ukončení konkurzu nuceným vyrovnáním nic tedy nebrání podnikateli pokračovat v podnikatelské činnosti.

Jak uvádí § 34 ZKV nedošlo-li v konkurzu ještě k vydání rozvrhového usnesení, může úpadce navrhnout, aby byl konkurz ukončen nuceným vyrovnáním. Návrh může podat až po přezkumném jednání. V návrhu musí být uvedeno, jaké vyrovnání úpadce nabízí. Může nabídnout vyrovnání formou nové emise akcií nebo jiných cenných papírů emitovaných úpadcem nebo i nepeněžní formou, např. vydáním části aktiv, které bezprostředně nesouvisí s vlastní podnikatelskou činností úpadce.

Nucené vyrovnání je nepřipustné, jestliže okolnosti zpochybňují, že u navrhovatele jde o poctivý záměr. Takovými okolnostmi jsou zejména nedostatečná součinnost úpadce při zjišťování jeho majetku, závady ve vedení obchodních knih, zkracování věřitelů před prohlášením konkurzu, dřívější konkurzy či vyrovnání a neúměrně nižší uspokojení pohledávek konkurzních věřitelů podle návrhu na nucené vyrovnání ve srovnání s možnostmi uspokojení podle ustanovení o provedení konkurzu. (§ 35 ZKV)

Podle § 36 odst. 1 ZKV soud návrh na nucené vyrovnání zamítne:

- jestliže by jeho potvrzením byla dotčena práva na vyloučení věcí z podstaty, práva na oddělené uspokojení nebo na poskytování výživného ze zákona,
- jestliže by nebyly uspokojeny nebo zajištěny pohledávky za podstatou, pracovní nároky a pohledávky první třídy,

- jestliže nebylo vypořádáno společné jmění manželů, zaniklé prohlášením konkurzu nebo před prohlášením konkurzu.

Nerozhodne-li soud, že nucené vyrovnání je nepřípustné, nařídí usnesením jednání o nuceném vyrovnání a odložení zpeněžení podstaty.

K jednání o nuceném vyrovnání předvolá soud úpadce, osoby, které se zavázaly za splnění nuceného vyrovnání, správce a všechny dosud neuspokojené věřitele a věřitelský výbor. Úpadce je povinen dostavit se k jednání. Pokud se nedostaví bez náležité omluvy, má se za to, že od nucené vyrovnání upustil. Při jednání podá správce potřebné informace o stavu úpadcova majetku a o tom, jaký výsledek by mohli věřitelé očekávat, kdyby konkurz byl doveden do konce. Soud zprávu přezkoumá a může si k ní vyžádat znalecký posudek. Při jednání soud zjistí, kteří konkurzní věřitelé jsou ochotni s návrhem souhlasit. (§ 37 ZKV)

Předpokladem potvrzení nuceného vyrovnání soudem je souhlas většiny konkurzních věřitelů, kteří jsou na jednání přítomni nebo zastoupeni a kteří přihlásili své pohledávky včas. Jejich hlasy musí představovat více než tři čtvrtiny všech pohledávek.

Právo hlasovat nemají (§ 38 odst. 2):

- konkurzní věřitelé, jejichž práva nebudou nuceným vyrovnáním dotčena (zejména věřitelé podstaty),
- věřitelé, kterými jsou osoby úpadci blízké, ledaže nenabyli pohledávku od osoby, která není úpadci blízká, dříve než šest měsíců před prohlášením konkurzu. Jejich hlasy se počítají, hlasují-li proti návrhu na nucené vyrovnání,
- právní nástupci osob blízkých, jestliže pohledávku nabyli od osoby blízké během šesti měsíců před prohlášením konkurzu. Jejich hlasy se počítají pouze v případě, hlasují-li proti návrhu na nucené vyrovnání,
- věřitelé, jejichž pohledávka přihlášená nebyla ještě zjištěna nebo je sporná.

Hlasovat mohou jen ti oprávnění konkurzní věřitelé, kteří jsou přítomni při jednání osobně nebo jsou zastoupeni. Při hlasování se počítají pouze ještě neuspokojené pohledávky a to ve výši, ve které dosud nebyly uspokojeny.

O potvrzení nuceného vyrovnání rozhodne soud usnesením obsahující znění nuceného vyrovnání. Usnesení se veřejně vyhlásí a vyvěsí na úřední desce

soudu a zašle do vlastních rukou úpadci, správci, všem konkurzním věřitelům a osobám, které se zavázaly za splnění nuceného vyrovnání jako ručitelé nebo spoludlužníci. Proti usnesení se mohou odvolat pouze účastníci, kteří k vyrovnání výslovně nepřivolili, úpadcovi spoludlužníci a ručitelé (§ 39 ZKV).

Soud návrh na potvrzení nuceného vyrovnání může zamítnout, když s ním konkurzní věřitelé vyslovili souhlas, vyšlo-li najevo, že jsou tu důvody, pro které není návrh přípustný. Pokud byly poskytnuty některému věřiteli zvláštní výhody nebo pokud nucené vyrovnání odporuje společnému zájmu věřitelů. Konkurzní věřitelé druhé třídy mají dostat nejpozději do jednoho roku od podání návrhu více než 15 % svých pohledávek. Nucené vyrovnání nesmí navazovat na úpadcovo nepoctivé nebo lehkomyšlné hospodaření.

Nabytím právní moci usnesení o potvrzení nuceného vyrovnání konkurzní řízení nekončí. To skončí až vydáním usnesení o zrušení konkurzu. Soud ho vydává poté, co úpadce splní veškeré závazky uvedené v usnesení soudu o potvrzení nuceného vyrovnání. Nekončí ani funkce správce konkurzní podstaty, který začne vykonávat dohled nad činností úpadce (§ 40 ZKV).

Bylo-li nucené vyrovnání potvrzené soudem úplně a včas splněno, je úpadce zproštěn závazku nahradit věřitelům újmu, kterou vyrovnáním utrpěli.

Konkurzní věřitelé, k jejímž pohledávkám se nepřihlédlo, mohou i po zrušení konkurzu požadovat od dlužníka úplné zaplacení (§ 42 ZKV).

5.18 ZRUŠENÍ KONKURZU

Soud usnesením zruší konkurz, ve kterém nedošlo k potvrzení nuceného vyrovnání podle § 44 ZKV v těchto případech:

- zjistí-li, že tu nejsou předpoklady pro konkurz,
- po splnění rozvrhového usnesení,
- na návrh úpadce, jestliže všichni věřitelé vyjádřili svůj souhlas na listině s úředně ověřeným podpisem a souhlasil-li s tím správce,
- zjistí-li, že majetek podstaty nepostačuje k úhradě nákladů konkurzu,
- došlo-li k fúzi úpadce nebo k převodu jmění úpadce na společníka úpadce.

Jestliže úpadce zemřel v průběhu konkurzu, podá správce zprávu o dosavadních výsledcích konkurzu a předloží ji soudu. Předloženou zprávu soud

přezkoumá podle § 29 odst. 2 a 3 ZKV, na místo úpadce vstupují do řízení jeho dědici a není-li jich, stát.

Po schválení zprávy soud zruší konkurz, a zprávu postoupí soudu, který projedná dědictví.

Došlo-li k potvrzení nuceného vyrovnání, soud zruší konkurz, prokáže-li úpadce, že zajištění daná jim pro splnění nároků na vyloučení věcí z podstaty, nároku oddělených věřitelů na oddělené uspokojení a pracovních nároků jsou dostatečná.

Správce ke dni zrušení konkurzu uzavře účetní knihy a sestaví účetní závěrku s výjimkou případů, kdy došlo k nucenému vyrovnání. Poté soud zproští správce funkce (§ 44 odst. 4 ZKV).

Po doručení a zveřejnění usnesení o zrušení konkurzu platí totéž, co pro doručení a zveřejnění usnesení o prohlášení konkurzu. Zánik účinku prohlášení konkurzu nastane s právní mocí usnesení o zrušení konkurzu, nerozhodne-li soud jinak.

6 PRAKTICKÝ PŘÍKLAD KONKURZU *

Společnost KSJ Kostka - moderní nábytek, spol. s.r.o. vznikla 12.3.1991 zápisem do obchodního rejstříku, vedeného Krajským soudem v Brně. Sídlo společnosti je Velké Meziříčí, Pražská 221, PSČ 59401, okres Žďár nad Sázavou, IČO: 14642205. Výše základního kapitálu společnosti je 100 000,- Kč.

Společnost byla založena za účelem výroby a prodeje nábytku a bytových doplňků. V roce 1995 byl změněn předmět podnikání na truhlářství. Společníky a zároveň jednateli společnosti jsou Stanislav Kostka a Jaromír Kostka. Každý z nich vložil do společnosti vklad ve výši 50 000,- Kč.

6.1 PRŮBĚH KONKURZU

Usnesením Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 25. května 2000 číslo jednací 38 K 10/2000 byl prohlášen konkurz na majetek obchodní společnosti KSJ Kostka - moderní nábytek, spol. s.r.o. a ustaven konkurzní správce. Účinky konkurzu nastaly dne 25. května 2000.

Správcem konkurzní podstaty byla stanovena Mgr. Jana Procházková, Veronské nám. 853/2, Brno, PSČ 60200, Okres Brno-město.

Návrh na prohlášení konkurzu podal věřitel společnosti s tím, že má u dlužníka splatnou pohledávku ve výši 42.534,- Kč, kterou mu dlužník není schopen uhradit. Dále poukázal na to, že dlužník zastavil platby a neplní své peněžité závazky vůči dalším věřitelům.

Usnesením byly věřitelé dlužníka vyzváni, aby ve lhůtě 30-ti dnů ode dne prohlášení konkurzu přihlásili všechny své pohledávky s uvedením jejich výše a právního důvodu vzniku a současně uvedli, zda uplatňují oddělené uspokojení (§ 28 ZKV) nebo jiné důvody pro přednostní uplatnění při rozvrhu. Soud vyzval osoby, které mají vůči úpadci závazky, aby plnění neposkytovaly úpadci, ale správci konkurzní podstaty (§ 13 odst. 2d ZKV).

Na straně dlužníka byl osvědčen úpadek ve formě insolvence. Dlužník na výzvu soudu zaplatil zálohu na náklady konkurzu ve výši 50.000,- Kč.

* Veškeré údaje v tomto příkladě a tabulce jsou buď změněné nebo zcela fiktivní.

Po prohlášení konkurzu byly správyni konkurzní podstaty předány účetní výkazy, obchodní knihy a veškeré potřebné doklady včetně soupisu majetku a závazků.

Věřitelé postupně přihlašovali své pohledávky u soudu. Ve stanovené lhůtě se přihlásilo 8 věřitelů s celkovou hodnotou přihlášených pohledávek ve výši 500.607,60 Kč.

Na 13. července 2000 nařídil soud přezkumné jednání k přezkoumání přihlášených pohledávek a svolal schůzi věřitelů. Na přezkumném jednání se četli přihlášené pohledávky v pořadí podle doručení k soudu. Správkyňe a věřitelé se vyjadřovali, zda bude pohledávka uznána. Správkyňe uznala všechny pohledávky ve výši 500.607,60 Kč. Konkurzní věřitel č. 5 - ČR - Finanční úřad ve Velkém Meziříčí uplatnil právo na oddělené uspokojení ve výši 44.859,- Kč. Nebyla zaznamenána žádná pohledávka první třídy. Ostatní pohledávky byly zařazeny do druhé třídy.

Věřitelé se na schůzi věřitelů dohodli, že nebude ustaven věřitelský výbor. Byl zvolen zástupce věřitelů a jeho náhradník.

Do dvou měsíců po 1. přezkumném jednání nedošly žádné nové přihlášky pohledávek a nebylo třeba nařizovat zvláštní přezkumné jednání.

Veškerý majetek konkurzní podstaty byl zpeněžen. 29. října 2002 správkyňe předložila konečnou zprávu s vyúčtováním odměny správce a jeho výdajů. Dne 29.10.2002 byla vyvěšena konečná zpráva 38 K10/2000 na úřední desce soudu.

Konkurzní věřitel č. 5 - ČR - Finanční úřad ve Velkém Meziříčí uplatnil právo na oddělené uspokojení ve výši 44.859,- Kč. Na základě usnesení soudu ze dne 7. 11. 2002 č.j. 38 K 10/2000-236 vyplatila správkyňe tuto částku oddělenému věřiteli.

Usnesením ze dne 28. 1. 2003 č.j. 38 K 10/2000-244 schválil soud konečnou zprávu o zpeněžování majetku z podstaty a vyúčtování odměny a výdajů správkyňe konkurzní podstaty.

11. března 2003 předložila správkyňe návrh na rozvrh.

Usnesením ze dne 14. března 2003 rozhodl Krajský soud v Brně o rozvrhu zpeněženého majetku z podstaty. Každá pohledávka zjištěná a zařazená ve druhé třídě pohledávek bude **uspokojena v plné výši**. K uspokojení těchto pohledávek bude použito **455.748,60 Kč**. Správkyně konkurzní podstaty vyplatí jednotlivým věřitelům výše uvedených pohledávek následující částky:

Název firmy:	IČO:	Částka k vyplacení:
ANMA Prostějov, spol. s r.o. Prostějov, Nádražní 93	17 52 15 48	15.380,20 Kč
STONE CZ, s.r.o. Kostelec nad Černými lesy, Krymská 7668	49 93 72 67	12.965,60 Kč
COLOR, a.s. Slaný, Mírová 5407	59 45 42 74	4.870,- Kč
Brand a.s. Humpolec, Nad Vodovodem 52	47 77 92 48	46.339,40 Kč
ČR – Fin. úřad ve Velkém Meziříčí Velké Meziříčí, Loudova 874/35		329.509,- Kč
RNDr. Karel Janota, CSc. Praha 4, Livornská 741	14 88 72 16	42.534,- Kč
Babeta s.r.o. Brno, Horolezecká 95	45 59 90 61	2.997,- Kč
ČESKÝ TELECOM, a.s. Praha 3, Jeseniova 14	61 18 34 37	1.153,40 Kč

Správkyně konkurzní podstaty provede tento rozvrh 15 dnů ode dne právní moci rozhodnutí. O provedeném rozvrhu podá správčynie soudu písemnou zprávu do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozhodnutí.

Rozvrhové usnesení bylo vyvěšeno od 25. 3. 2003 po dobu 30-ti dnů na úřední desce Krajského soudu v Brně, Široká 87.

Po uspokojení všech pohledávek rozhodne soud usnesením o zrušení konkurzu a zproští správčynie konkurzní podstaty její funkce. Vše oznámí příslušnému obchodnímu rejstříku.

7 KONKURZ V PRÁVU EU

7.1 NAŘÍZENÍ O ÚPADKOVÉM ŘÍZENÍ

Řádné fungování vnitřního trhu vyžaduje, aby přeshraniční konkurzní řízení probíhalo efektivně. Činnosti podniků mají stále více přeshraničních dopadů a je proto ve zvyšující míře zapotřebí, aby byly regulovány komunitárním právem. Protože konkurz těchto podniků ovlivňuje řádné fungování vnitřního trhu, je nutná komunitární úprava vyžadující soulad opatření činěných ve vztahu k majetku úpadce.¹⁶

Dne 31. května 2002 vstoupilo v platnost Nařízení o úpadkovém řízení 1346/2000 (dále jen „Nařízení“). Nařízení je výsledkem mnohaleté práce expertních týmů. Cílem jejich práce bylo vytvoření právního předpisu, který by umožnil dosažení větší jednotnosti v řešení úpadkových řízení s mezinárodním prvkem v rámci Evropské unie.

Nařízení je obecně závazné pro všechny členské státy, má přímý účinek a bezprostředně zavazuje všechny státní orgány, jakož i právnické i fyzické osoby členských států Evropské unie. Znamená to přímou aplikovatelnost těchto aktů v členských státech bez jakéhokoli vnitrostátního transformačního aktu.¹⁷

Od vstupu Nařízení v platnost je jasné, že je velkým přínosem pro justiční spolupráci v oblasti úpadkového práva. Za tu dobu ovšem vyplynuly na povrch i problémy pramenící jak z nedostatečné úpravy v Nařízení samotném, tak z rychlého vývoje a změn v ekonomické oblasti.

7.2 KONCEPT COMI

Největším přínosem Nařízení je koncept „COMI“ (centre of main interests, dále jen „COMI“), který stanoví, že k zahájení hlavního insolvenčního řízení jsou oprávněné soudy členského státu, na jehož území je centrum hlavních zájmů dlužníka. Místu, kde jsou soustředěny hlavní zájmy, by mělo odpovídat místo, ze kterého dlužník obvykle řídí správu svých zájmů, a je proto zjiitelné třetí stranou Jako pomocné kritérium je stanoveno, že v případě společnosti, nebo právnické osoby se za COMI považuje sídlo, není-li prokázán opak.

¹⁶ TICHÝ L.: Dokumenty ke studiu evropského práva. Praha: Linde 2002, s.840

¹⁷ PIKNA B.: Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu. Praha: Linde 2004, s. 80

Při tvorbě této koncepce, sledovali její autoři cíl zabránit dlužníkovi ve získávání výhod na účet svých věřitelů převáděním majetku nebo soudních řízení z jednoho členského státu do druhého za účelem výhodnějšího právního postavení (tzv. forum shopping). Do jaké míry byla tato snaha úspěšná ukáže praxe.

V takovém případě, kdy dlužník má více ekonomických center ze kterých řídí rozdílné aktivity, bude pro určení COMI rozhodující, která z těchto aktivit je pro jeho činnost, jako celek, významnější.

Určení, který z národních soudů je oprávněn zahájit řízení je ponecháno vnitrostátním předpisům. Nařízení upouští od striktně právních kritérií a umožňuje zahájit úpadekové řízení v místě, kde se skutečně nalézá centrum dlužníkovy činnosti (COMI) a tím nabízí zefektivnění celého řízení. Atraktivní je tato možnost zejména v případech úpadku celé skupiny společností. Koordinací řízení ohledně jednotlivých společností skupiny se podstatně zvyšují šance na úspěšnou reorganizaci skupiny a možnost jejího dalšího fungování, nebo alespoň lukrativnější prodej majetku společností.

Tato výhoda je ovšem na druhou stranu lehce zneužitelná. Teoreticky nic nebrání tomu, aby dlužník přesouval své COMI v podstatě libovolně, stačí aby změnil sídlo vrcholného vedení společnosti, otevřel několik nových bankovních účtů a nové COMI je na světě.

Navíc uplatní-li navrhovatel své právo přednosti, nic mu nebrání v tom zahájit řízení u kteréhokoliv soudu v rámci EU, pakliže je schopen prokázat, že se v daném státě nachází jeho COMI. Dosavadní judikatura nastolila v tomto směru velmi benevolentní přístup. Zahraničním stranám (většinou věřitelům) nezbyvá než jej následovat k jeho soudu, za jím vybraným procesním i hmotným právem.

Dalším problémem je praktická aplikace zásady automatického uznávání rozsudků od momentu, kdy nabyly účinnosti. V této oblasti existuje jakési legislativní vakuum. Nikdo nemá přehled o všech řízeních probíhajících v režimu Nařízení v rámci EU. Ve většině zemí také chybí právní úprava, která by umožňovala do národních registrů společností zaznamenat zahájení úpadekového řízení ohledně určité společnosti v zahraničí. Často je obtížné zjistit, zda bylo proti určité společnosti zahájeno úpadekové řízení či nikoli.

Tato situace může mít negativní dopad nejen na práva jednotlivých věřitelů nebo třetích osob obchodujících se společností v úpadku (takovéto úkony jsou ve

většině zemí stíženy neplatností), ale může vést i k současně probíhajícímu zahajování hlavních úpadkových řízení a porušení vzájemné důvěry mezi členskými státy. Do budoucna by bylo jistě žádoucí zřídit centrální registr úpadkových řízení a zavést oznamovací povinnost pro soudy zahajující řízení.

8 HLAVNÍ PRINCIPY PRÁVNÍ ÚPRAVY

Mezinárodní úpadkové právo upravuje otázky vznikající při úpadkových řízeních s cizím prvkem. Jde v podstatě o „zahraniční“ následky hospodářského zhroucení dlužníka, tedy o následky zahraničního řízení v tuzemsku a naopak. Zejména jde o otázky určení soudní příslušnosti, účinků zahájení úpadkového řízení a o otázky vyplývající z rozdílů právních řádů jednotlivých členských států.

8.1 PŮSOBNOST

Toto Nařízení se použije na konkurzní řízení, které směřuje k částečnému nebo úplnému vypořádání majetku dlužníka a k jmenování správce podstaty. Obecné předpoklady splnění podmínek a existence úpadku jsou posuzovány podle vnitrostátních právních úprav. Kolektivní povaha řízení je chápána ve všech státech stejně, kdy podmínkou je mnohost věřitelů.

Z působnosti Nařízení jsou však vyloučena úpadková řízení, která se týkají pojišťoven, úvěrových institucí, investičních podniků majících v držení finanční prostředky nebo cenné papíry třetích osob a společností zabývajících se kolektivním investováním. Tyto subjekty a řešení jejich případného úpadku podléhají většinou speciální vnitrostátní úpravě. Důvodem pro oddělenou úpravu úpadkových řízení zmíněných subjektů je národní zájem na ochraně ekonomiky jako celku, minimalizace rizik a dopadů na finanční systém. Analogicky pro ně byla vytvořena speciální úprava i v rámci Evropské unie a to formou směrnic za účelem harmonizace vnitrostátních úprav.

8.2 SOUDNÍ PŘÍSLUŠNOST

Otázka soudní příslušnosti byla řešena obdobně jako v úmluvě Bruselské. Jde o nový, v oblasti mezinárodního úpadkového práva revoluční přístup, který zavádí jednotné kritérium pro určení soudní pravomoci. Nahrazuje tak různá pravidla mezinárodního práva soukromého členských států.

Jedním z nejdůležitějších přínosů Nařízení je to, že stanoví jednotná pravidla pro určení soudní příslušnosti k zahájení úpadkového řízení. Hraničním určovatelem pro stanovení soudní příslušnosti k zahájení řízení je místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka. V případě společnosti nebo právnické osoby se za místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy, považuje sídlo, pokud není

prokázán opak. Pravomoc k zahájení hlavního úpadkového řízení mají pouze soudy státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka.

8.3 ÚČINKY ŘÍZENÍ

Otázka týkající se účinků řízení musí být položena tak, zda lze právní účinky řízení zahájeného v jednom státě rozšířit na majetek v jiném státě nebo zda jsou tyto účinky omezeny jenom na jediný stát. První případ je vyjádřením principu univerzality, druhý principu teritoriality. Promítnuto do právní úpravy se jedná buď o koncepci jednotného řízení či koncepci řízení současně probíhajících.

Nadnárodní úpadky mohou mnohdy vyústit v soutěž mezi více zainteresovanými státy, v nichž současně probíhá několik úpadkových řízení. Řešením je stanovení závazných mezinárodních pravidel pro určení příslušnosti k provedení úpadkového řízení. Tato pravidla mohou být stanovena v zásadě dvojím způsobem. Podle principu univerzality nebo teritoriality. Univerzální princip (obecně zastáván zejména v USA) svěřuje kompetenci k provedení řízení soudu jednoho státu. Všichni věřitelé musí přihlásit své pohledávky u tohoto soudu. Na řízení se aplikuje právo státu, který jej provádí. Řízení se vztahuje na veškerý dlužníkův majetek, ať se nachází kdekoli. Teritoriální princip umožňuje zahájení více paralelních řízení, která jsou od sebe striktně oddělena. Každé řízení se vztahuje pouze na majetek, který se nachází ve státě řízení. V současné době jsou tyto principy využívány častěji v upravené podobě (různé kombinace obou principů s převahou jednoho nebo druhého).

8.4 ROZDÍLNOST JEDNOTLIVÝCH PRÁVNÍCH ŘÁDŮ

Právní úpravy úpadků bývají často odlišné. Důvodem jsou zejména různé právní tradice jednotlivých zemí. Nemalou roli jistě hrají i rozdílné národní ekonomické zájmy.

Co se týče tohoto problému, tedy rozdílnosti jednotlivých právních řádů, lze jej úspěšně řešit mezinárodní úmluvou či jiným způsobem sjednocení právních pramenů na určitém teritoriu. V našem případě by připadala v úvahu harmonizace právních řádů členských států Evropských společenství, která ovšem nebyla na daném stupni evropské integrace prozatím vůbec brána v úvahu. Teprve v poslední době se zřetelně projevují snahy o úpravu této otázky jednotně a ve větším měřítku.

Tradičně jsou nejvíce problematickými okruhy otázka příslušnosti soudu k zahájení řízení, konflikt právních předpisů a otázky týkající se věřitelů (oznámení o zahájení řízení, způsob přihlašování pohledávek a také pravidla pro závěrečné vypořádání). Na všechny zmíněné otázky poskytuje, alespoň v minimální míře, odpověď nový právní instrument komunitárního práva: Nařízení o úpadkovém řízení. Ačkoli zdaleka neřeší všechny problémové okruhy mezinárodního úpadkového práva, je velkým přínosem, neboť je prvním právním pramenem, který sjednocuje důležitá kolizní pravidla pro úpadkové řízení s mezinárodním prvkem na tak rozsáhlém teritoriu, jakým je v současné době Evropská unie.

8.5 SEKUNDÁRNÍ ÚPADKOVÉ ŘÍZENÍ

Soudy jiného členského státu mohou proti témuž dlužníku zahájit, vedle hlavního řízení, další (sekundární) úpadkové řízení pouze tehdy, pokud má dlužník provozovnu na území tohoto členského státu. Provozovnou se rozumí jakékoli provozní místo, kde dlužník vykonává nikoli jen přechodnou hospodářskou činnost za pomoci lidských a materiálních zdrojů.

V případě, že dojde k zahájení sekundárního řízení následně po zahájení řízení hlavního, nazývá se vedlejším a jeho účinky jsou omezeny na majetek, který se nachází na území členského státu, který vedlejší řízení zahájil. Vedlejší úpadkové řízení musí být řízením likvidačním.

Vedlejší řízení může být zahájeno na návrh správce podstaty hlavního řízení a nebo jiné osoby k tomu oprávněné podle práva státu na jehož území bude vedlejší řízení zahájeno.

8.6 ROZHODNÉ PRÁVO

Nařízení dává také odpověď na otázku, které právo se bude aplikovat na úpadkové řízení. Obecné pravidlo určení rozhodného práva je jednoduché. Právním rozhodným pro úpadkové řízení a jeho účinky, je právo toho členského státu, na jehož území bylo úpadkové řízení zahájeno. Právo tohoto státu upravuje, za jakých předpokladů je konkurzní řízení zahájeno, jak se provádí a jakým způsobem končí.¹⁸

¹⁸ TICHÝ L.: Dokumenty ke studiu evropského práva. Praha: Linde 2002, s.845

Z tohoto obecného pravidla ovšem stanoví Nařízení výjimky:

- Věcná práva věřitelů nebo třetích stran nejsou zahájením úpadkového řízení dotčena, pokud jde o majetek patřící dlužníkovi, který se v okamžiku zahájení řízení nachází na území jiného členského státu. Základ, platnost a rozsah takového věcného práva se tedy obvykle řídí právem místa, ve kterém se věc nachází. Osobě, které věcné právo náleží, by mělo být nadále umožněno pokračovat v uplatňování jejího práva na oddělené vypořádání. Nařízení obsahuje demonstrativní výčet věcných práv, která požívají této ochrany.
- Zahájením úpadkového řízení též nejsou dotčena práva věřitelů žádat započtení svých pohledávek proti pohledávkám dlužníka, pokud toto započtení umožňuje právo rozhodné pro pohledávky dlužníka v úpadku. Na možnost započtení tedy nemá vliv, zda nebo do jaké míry jej umožňuje konkurzní právo. Tímto způsobem získá započtení pohledávek funkci určité záruky založené na právních předpisech, na které se může věřitel spoléhat v době vzniku pohledávky.
- Zahájením úpadkového řízení proti kupujícímu určité věci není dotčeno právo prodávajícího založené na výhradě vlastnictví, pokud se v okamžiku zahájení řízení věc nacházela na území jiného členského státu než státu, který řízení zahájil.
- Účinky úpadkového řízení na smlouvy přiznávající právo na nabytí nebo užívání nemovitostí se řídí výhradně právem členského státu, na jehož území se nemovitost nachází.
- Účinky úpadkového řízení na práva a povinnosti stran, které se účastní platebních systémů a systémů vypořádání nebo finančního trhu, se řídí výhradně právem členského státu vztahujícím se na takové systémy a trhy. To platí například o vyrovnávacích dohodách a dohodách o vzájemném započtení (netting), které v takových systémech existují, jakož i o prodeji cenných papírů a záruk poskytovaných na provádění těchto transakcí.
- Další výjimky se vztahují na pracovní smlouvy, práva podléhající zápisu a patenty a ochranné známky Společenství.

8.7 SPRÁVCE PODSTATY

Správce podstaty se pro účely Nařízení rozumí osoba nebo subjekt, jejichž funkcí je spravovat nebo prodat majetek, který byl dlužníkovi zabaven, nebo dohlížet na správu jeho záležitostí. Seznam těchto osob a subjektů je obsažen v Příloze C.

Správce podstaty jmenovaný pro hlavní řízení může vykonávat pravomoci, které mu přísluší, i v jiném členském státě, ovšem pouze pokud v tomto státě není zahájeno sekundární úpadkové řízení, nebo vydáno ochranné opatření na základě návrhu na zahájení takového řízení. Správce podstaty je oprávněn mimo jiné k přemístování majetku dlužníka ze státu v němž se nachází (s výjimkami stanovenými Nařízením).

Při výkonu pravomocí musí jednat v souladu s právem členského státu, na jehož území jedná, zejména s ohledem na druh a způsob zpeněžení předmětu podstaty. Na území jiného členského státu nesmí správce vykonávat pravomoci zahrnující donucovací opatření nebo právo rozhodovat v soudních řízeních nebo sporech.¹⁹

Správce podstaty jmenovaný v hlavním řízení má speciální oprávnění ve vedlejším úpadkovém řízení. Krom toho, že je oprávněn podat návrh na zahájení vedlejšího řízení, měl by také mít možnost různými způsoby zasahovat do vedlejších úpadkových řízení, která probíhají ve stejné době. Měl by mít například možnost navrhnout reorganizační plán nebo vyrovnání nebo požádat o přerušování zpeněžování majetku ve vedlejším úpadkovém řízení.

Správce podstaty v hlavním nebo vedlejším řízení je oprávněn účastnit se jiných řízení podobně jako věřitel, zejména účastnit se schůze věřitelů.

8.8 POVINNOST SPOLUPRÁCE

Jedním z klíčových aspektů zdárného průběhu úpadkových řízení s mezinárodním prvkem je spolupráce mezi správcem podstaty v hlavním řízení a ostatními správci ve vedlejších řízeních. Správci z různých zemí EU jsou povinni sdělovat si vzájemně informace. Sdělují si neprodleně jakékoli informace, které mohou být významné pro jiná řízení, zejména stav přihlašování a ověřování pohledávek, a veškerá opatření zaměřená na skončení řízení. Informační

¹⁹ TICHÝ L.: Dokumenty ke studiu evropského práva. Praha: Linde 2002, s. 849

povinnost může být do jisté míry omezena vnitrostátními pravidly upravujícími nakládání s informacemi.

Kromě informační povinnosti stanoví Nařízení i povinnost vzájemné spolupráce mezi jednotlivými správci. Zvláštní důraz, vzhledem k primární povaze hlavního řízení, je kladen na povinnost správce podstaty ve vedlejším řízení poskytnout správci podstaty v hlavním řízení včas příležitost předložit návrhy na zpeněžení nebo vypořádání majetku ve vedlejším řízení.

8.9 VÝKON PRÁV VĚŘITELE

K přihlášení své pohledávky je oprávněn kterýkoli věřitel a to v hlavním nebo kterémkoli vedlejším řízení. Pohledávky, které již byly věřitelem v některém řízení přihlášeny, přihlašují v jiném řízení správci podstaty jmenovaní pro řízení v němž věřitel své pohledávky uplatnil.

Nařízení stanoví pravidla pro přihlašování pohledávek. Každý věřitel, který má své obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v jiném členském státě než státě, který zahájil řízení, má právo písemně přihlásit pohledávky v úpadkovém řízení. To se týká též správce daně a orgánů sociálního zabezpečení. Věřitelé mají právo, jsou-li známi, být neprodleně informováni o zahájení úpadkového řízení v jiném členském státě a o podmínkách pro přihlašování pohledávek. Náležitosti obsahu přihlášených pohledávek jsou rovněž upraveny Nařízením.

8.10 PRINCIP VZÁJEMNÉ DŮVĚRY

Uznávání rozhodnutí soudů členských států se musí zakládat na zásadě vzájemné důvěry (mutual trust). Tato zásada je odrazem obecného principu uznávaného v evropském právu, principu loajality. Povinnost loajality nedopadá pouze na státy samotné, jako suverénní celky, ale i na jednotlivé státní orgány, tj. i soudy. Princip vzájemné důvěry je prostředkem umožňujícím dosáhnout cílů Společenství. Je rozhodující pro řádné fungování systému řešení úpadku s mezinárodním prvkem. Ve své podstatě znamená respektování rozhodnutí vydaného soudem jednoho členského státu ostatními soudy, aniž by došlo k přezkoumávání takového rozhodnutí. Jedná se zde o velký zásah do suverenity jednotlivých členských států, a proto by v každém takovém rozhodnutí měly být jasně specifikovány skutečnosti, na jejichž základě soud rozhodl o zahájení

úpadkového řízení a soudce by měl přistoupit ke kontrole skutečností zakládajících příslušnost soudu.

8.11 VEŘEJNÝ POŘÁDEK

Jak již bylo řečeno výše, z Nařízení vyplývá povinnost členských států uznávat rozhodnutí soudů jiného členského státu bez možnosti jeho přezkoumání. Každý členský stát však může odmítnout uznání zahájení konkurního řízení v jiném členské státě, nebo vykonat rozhodnutí vydaná v takovémto řízení, pokud toto uznání nebo tento výkon je neslučitelný s jeho veřejným pořádkem, zejména se základními principy nebo s ústavně zaručenými právy a povinnostmi jednotlivců.²⁰

Nicméně tato výhrada veřejného pořádku je koncipována jako prostředek zcela výjimečný. Důvody pro neuznání by měly být omezeny na nezbytné minimum. Navíc zde není dána ani možnost nezávislého přezkumu soudní příslušnosti (např. u ESD). Tuto příslušnost je povinen zkoumat pouze soud sám a to z úřední povinnosti. Námitky proti určení příslušnosti soudu je možné uplatnit pouze formou odvolání proti rozhodnutí ve státě v němž bylo vydáno (zakládá možnost předložení předběžné otázky ESD).

Následkem použití výhrady veřejného pořádku může dojít jak k úplnému, tak i částečnému odmítnutí rozhodnutí.

²⁰ TICHÝ L.: Dokumenty ke studiu evropského práva. Praha: Linde 2002, s. 851

9 ÚLOHA EVROPSKÉHO SOUDNÍHO DVORA

Evropský soudní dvůr je nejvyšším soudem Evropské unie se sídlem v Lucemburku. Byl založen v roce 1952. Jeho úkolem je zajišťovat, aby legislativa unie byla interpretována a uplatňována ve všech členských státech stejně. Soudní dvůr má pravomoc řešit právní spory mezi členskými státy, institucemi EU, podniky i fyzickými osobami. Od Maastrichtské smlouvy počet soudců odpovídá počtu členských států. V současnosti je složen z 25 soudců a 8 generálních advokátů volených na dobu 6 let (opětovné jmenování je možné) na základě dohody členských států. V praxi každý členský stát navrhuje svého soudce. Soudci volí ze svého středu předsedu na dobu tří let.

Existují čtyři nejběžnější typy rozsudků, které Soudní dvůr vynáší:

- Řízení o předběžné otázce - pokud má národní soud jakékoli pochyby o interpretaci či platnosti komunitárního práva, může (někdy dokonce musí) požádat Soudní dvůr o radu. Tato rada je vydána formou předběžného rozhodnutí.
- Řízení o porušení smlouvy - pokud se Komise (nebo členský stát) domnívá, že některý z členských států neplní své závazky dle práva EU, může Soudnímu dvoru podat žádost o prošetření. Soudní dvůr si následně ověří obvinění a vynese rozsudek.
- Řízení o prohlášení neplatnosti - pokud se členský stát, Rada, Komise nebo Parlament domnívají, že je některý ze zákonů EU nezákonný, mohou požádat Soudní dvůr o jeho zrušení.
- Řízení o nečinnosti - pokud Evropský parlament, Rada a Komise na základě smlouvy nepřijmou určitá rozhodnutí, může členský stát, jiná instituce EU a fyzická osoba podat stížnost k Soudnímu dvoru.

Soudní dvůr Evropských společenství je jedinou institucí s pravomocí závazně vykládat a aplikovat komunitární právo. Zásadní význam má spolupráce soudů členských států s ESD v rámci řízení o předběžných otázkách.²¹ Vyvstane-li

²¹ ARNOLD R.: Evropské právo a jeho aplikace v budoucím členském státě. Plzeň: C. H. Beck 2000, s 5, 39

otázka ohledně platnosti a výkladu aktu před soudem členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, požádá tento soud ESD o rozhodnutí v této otázce, jestliže rozhodnutí o ní považuje za nutné k vydání svého rozsudku. V praxi to znamená, že strana sporu bude moci navrhnout národnímu soudu podání žádosti o rozhodnutí předběžné otázky až poté, co vyčerpá všechny vnitrostátní opravné prostředky. Vzhledem k časové a finanční náročnosti s tím spojené se domnívám, že nelze předpokládat masivnější využití tohoto institutu. Nutno ovšem podotknout, že rozhodnutí ESD není, a to výslovně, přiznán retroaktivní účinek. Pravomocné rozsudky tak nemohou být rozhodnutím ESD dotčeny.

V případě podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce národním soudem je zapotřebí splnění dvou kritérií. Za prvé musí jít o soud poslední instance. Žádná norma komunitárního práva nestanoví, co se rozumí soudem posledního stupně a vzhledem k rozdílnosti soudních soustav jednotlivých členských států se jen těžko můžeme spolehnout na praxi uplatňovanou v jiném státě. Za soud poslední instance lze považovat ten soud, proti jehož rozhodnutí nelze podat řádný opravný prostředek. Nicméně vyskytuje se i názor odlišný. Podle tohoto názoru je za soud poslední instance považován ten, proti jehož rozhodnutí nelze podat běžný opravný prostředek. Za běžný opravný prostředek je zde považován nejen opravný prostředek řádný, ale kterýkoliv prostředek, který je obvykle přístupný oběma stranám sporu i když jsou možnosti dovolat se těchto omezených prostředků vymezeny úžeji (v našich podmínkách např. dovolání). Zůstaneme-li tedy u první teorie, byl by v našem případě, tedy v České republice, ve věcech konkurzu a vyrovnání soudem poslední instance soud odvolací, tedy Vrchní soud.²² Ten rozhoduje ve věci s konečnou platností, jak to vyplývá ze zásady dvoustupňovosti českého civilního procesu.

Druhou podmínkou pro podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je, aby soud považoval rozhodnutí o dané otázce za nutné k vydání rozsudku. Tato podmínka je splněna tehdy, jestliže komunitární právo musí být v řízení vnitrostátním soudem aplikováno.

²² Jako soudy prvního stupně rozhodují ve věcech konkurzu a vyrovnání krajské soudy. O odvolání proti rozhodnutím krajských soudů rozhoduje vrchní soud.

Soudy ovšem nejsou povinny předložit otázku výkladu ve dvou případech. Tehdy, jestliže otázka není z hlediska jejich rozhodování závažná, tj. jestliže odpověď na tuto otázku nemá žádný vliv na rozhodnutí sporu. Nebo v případě, že se jedná o tzv. „acte claire“. Jde o případy, kdy existuje judikatura ESD, která danou otázku již vyřešila a nebo je správný výklad komunitárního práva natolik zřejmý, že nevzniká žádný prostor pro odůvodněnou pochybnost ohledně správného výkladu. Zřejmost výkladu je dána, je-li národní soud přesvědčen, že by danou otázku vykládaly stejně i ostatní soudy členských států a ESD. To však neznamená, že by daná otázka nemohla být před ESD vznesena znovu, i zde může dle mého názoru dojít k výkladovým problémům. Ty mohou být způsobeny jak rozdílností jazykových verzí a odlišným vymezením termínu ve vnitrostátních právních řádech, tak také rozdílným, byť i nepatrně, smyslem jež je termínu přikládán v různých aktech Společenství. V takovém případě bude pouze na uvážení národního soudu, zda takovou otázku vzneseme k ESD znovu či nikoliv. ESD může o takové otázce rozhodnout znovu a to i odlišně, neboť není svými rozhodnutími vázán.

10 DE LEGE FERENDA

De lege ferenda je úvaha o tom, jaké by právo mělo být, co a jak z hlediska uvažujícího subjektu by mělo či nemělo být v právu upraveno, jakož i posuzování otázky z hlediska možné nebo žádoucí úpravy zákona.

Již dlouhou dobu se ukazovalo, že stávající úprava úpadkového práva zákonem o konkurzu a vyrovnání v České republice je již zastaralá a nevyhovující. Na nutnosti urychleně provést nápravu tohoto stavu a zmodernizovat současnou úpravu na úroveň vyspělých zemí se shoduje téměř celá odborná veřejnost, podnikatelé, politici, advokáti i soudci. Z výzkumů vyplývá, že věřitelé získávají z firem při konkurzním řízení probíhajícím v České republice nejméně peněz v celé Evropské unii a průměrná doba tohoto konkurzního řízení je téměř pět let (oproti třeba Finsku, kde trvá v průměru jen půl roku).

Změny by se měly, dle názoru právních expertů, týkat hlavně snah o urychlení, zlevnění a zjednodušení průběhu konkurzního řízení, posílení vlivu věřitelů a věřitelského výboru na tento proces a ulehčení práce soudů. Ze snahy o provedení těchto změn vyplývá úsilí o vytvoření úplně nových institutů úpadkového práva.

V současné době tak došlo v legislativní oblasti úpadkového práva k vytvoření dvou zákonů, které by měli napravit neuspokojivou situaci v této oblasti a nahradit již zastaralý zákon o konkurzu a vyrovnání. Jedná se o zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích. Tyto zákony, které měly původně nabýt účinnosti od 1.7.2007 a dle poslední novely poslanecké sněmovny od 1.1.2008, by měly být jádrem reformy úpadkového práva v České republice.

Zákonem o insolventních správcích by mělo dojít k zpřehlednění a zprofesionalizování činnosti insolvenčních správců a v důsledku toho i zefektivnění celého řízení. Tito správci by měli mít odbornou kvalifikaci, složenou zkoušku, být zapsáni v registru vedeném Ministerstvem spravedlnosti a odborně se vzdělávat i po celou dobu svojí praxe.

Insolvenční zákon zavádí namísto dosavadního řízení konkurzního a řízení vyrovnacího (dvě samostatná řízení, ovládaná různými principy) novou úpravu - jednotné insolvenční řízení. Nově by mezi způsoby řešení úpadku měla patřit tzv. reorganizace. Ta by měla umožnit ozdravení dlužníka a ne jeho likvidaci, jak k tomu většinou dochází dle současné právní úpravy a měla by mít při hledání způsobu řešení úpadku základní roli. Dlužník by měl mít možnost sestavit si reorganizační plán a nadále podnikat se svým majetkem, a to v neomezeném rozsahu (ledaže by soud rozhodl jinak). Díky tomuto stavu by mohl ze své pokračující podnikatelské činnosti splácet dluhy a firma by existovala i nadále.

Dalším a také nově vytvořeným způsobem řešení úpadku by mělo být tzv. oddlužení. To by mělo v případě úpadku nepodnikatelských subjektů (a to jak fyzických osob, tak i osob právnických) a dále i u některých drobných podnikatelů - fyzických osob umožnit jejich oddlužení jednorázovým vyrovnáním, nebo vytvořením splátkového kalendáře u osob s pravidelným příjmem.

Nově by také měla být tímto zákonem vytvořena možnost oddlužení fyzických osob a vyhlášení tzv. osobních (spotřebitelských) úpadků a tím výrazně pomoci lidem v neřešitelných sociálních situacích. Významnou změnou by mělo být i posílení vlivu věřitelů v průběhu celého řízení, a to například zapojením věřitelů do insolvenčního řízení již od jeho zahájení, vliv věřitelů na výběr způsobu řešení dlužníkovy úpadku a na výběr správce či posílení kontrolních funkcí věřitelských orgánů.

Dalším přínosem tohoto nového zákona by pak mělo především být zavedení nového informačního systému veřejné správy – insolvenčního rejstříku. Mělo by se jednat o informační systém veřejné správy, který bude veřejně přístupný a bude obsahovat seznam insolvenčních správců, seznam dlužníků a insolvenční spisy. Insolvenční rejstřík bude mít funkci informativní, protože se jeho prostřednictvím bude možné seznámit se soudním spisem, tak funkci média, jehož prostřednictvím se budou zveřejňovat písemnosti určené insolvenčním zákonem. Samostatně pak by měly být vyřešeny úpadky finančních institucí, neboť bankroty bank a dalších finančních institucí požadují zvláštní úpravu (s ohledem na jejich široký a hromadný dopad), což dosavadní právní úpravou nebylo vyřešeno.

Tato nově vytvořená úprava českého úpadkového práva, která byla konzultována s mnoha odborníky, by tedy měla být mnohem komplexnější,

propracovanější a měla by mnohem více odpovídat moderním trendům úpadkového práva.

Dle názoru autorky této práce, můžeme jen doufat, že tyto změny, které praxe tolik potřebuje, vstoupí co nejrychleji v účinnost a také že se osvědčí při složitém řešení úpadků.

11 ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se zabývala konkurzním právem v České republice, jeho historií, vývojem v současnosti, aktuální právní úpravou i náhledem do budoucna.

Úpadkové právo je u nás i ve světě jedna z nejsložitějších právních oblastí. Právní úpravy úpadků bývají často odlišné. Objevují se zde různé postupy, každá země dává přednost trochu jiné úpravě. Důvodem jsou zejména různé právní tradice jednotlivých zemí. Dalším důvodem může být i zvláštní povaha úpadkového práva, které v sobě spojuje jak právo hmotné (soukromé), tak i právo procesní (veřejné). Nemalou roli jistě hrají i rozdílné národní ekonomické zájmy. Ideální průběh konkurzního procesu však není nalezen nikde a pochybuji, že kvůli složitosti tohoto procesu se tak někdy stane.

Právní úprava úpadků s mezinárodním prvkem byla tradičně obsažena v mezinárodním právu soukromém jednotlivých států, v menším počtu případů byla předmětem dvoustranných mezinárodních smluv o justiční spolupráci a uznávání a výkonu rozhodnutí. Teprve v poslední době se zřetelně projevují snahy o úpravu této otázky jednotně a ve větším měřítku.

V České republice i přes ohromující počet novelizací zákona o konkurzu a vyrovnání č. 328 z roku 1991 zůstává právní úprava této problematiky zastaralá a nefunkční. Konkurzní řízení je tak velmi drahé, časově náročné a nepřilíš průhledné. Jako zvláště alarmující se jeví v poslední době možnost jeho zneužití k osobnímu obohacení některých jedinců.

Poslední statistiky nám ukazují, že přibývá firem, kde konkurz probíhá příliš dlouho. Průměrná doba se prodloužila až na téměř pět let a úplně každý konkurz v tuzemsku trvá déle než dva roky.²³ Rychlost konkurzního řízení je však velmi důležitá. Čím déle totiž konkurz trvá, tím menší je šance, že firma přežije a bude dále fungovat. Větší délkou konkurzu se ale snižuje i šance věřitelů na co nejvyšší uspokojení svých pohledávek. Jako důvody tohoto neuspokojivého stavu bývají uváděny vleklé soudní spory o majetek firem v konkurzu, stále rostoucí počet věřitelů a také pomalost a nečinnost soudů a správců konkurzních podstat.

²³ Fránek, T., Macková M. Konkurzy trvají pět let a prodlužují se. Dostupné na World Wide Web: < <http://www.ihned.cz> >

Můžeme tedy jen věřit, že navrhované změny úpadkového práva projdou naším legislativním procesem co nejdříve a v co nejkvalitnější podobě a že pomohou řešit tento velmi neuspokojivý stav. Neboť konkurzní právo má velký vliv na ekonomiku země a tím tedy na každého z nás.

Přestože problematice práva Evropských společenství, respektive Evropské unie (v širším slova smyslu), bylo věnováno v české odborné literatuře již mnoho pozornosti, dosud najdeme oblasti, které na zpracování v českém jazyce stále čekají. Tato situace je dána tím, že Česká republika vstoupila do Evropské unie se značným zpožděním a zároveň tím, že evropská integrace je dynamickým procesem, jenž neustále přináší nové okruhy problémů se kterými se bude třeba vypořádat nejen v rovině teoretické, ale též v rovině aplikační praxe.

12 SUMMARY

In economic and legal practice situations often occur when infringement of rights or neglect of duty can't be sanctioned by common means of procedural law. The most typical example of this is when the debtor has liabilities towards a number of creditors and it isn't within his power to fulfill them all. Such a situation is usually described as bankruptcy and it is solved in accordance with the Bankruptcy Act.

Bankruptcy is considered to be the last resort of settlement of unfavourable financial and economic relations between the creditor and the debtor and it leads to the settlement of their property relations. The purpose and the aim of this procedure is to settle the liabilities towards the aggrieved parties, so that all creditors of one debtor which is in bankruptcy get as equal and just satisfaction as possible.

Liquidation or reorganization of multinational companies which are in bankruptcy causes a whole range of legal complications. The expansion of multinational companies and also the considerable number of great bankruptcies with international effects has triggered a debate about the need of creating a system which would involve solving such situations in transnational context.

KEY WORDS

Decline, bankruptcy, bankruptcy proceedings, composition, compulsory composition, debtor, creditor, liquidation, insolvency, law of bankruptcy, trustee, assets in bankruptcy, claim, court, protection period, failure, International law, Community law, European Court of Justice, European Union.

13 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

1. Zákon o konkurzu a vyrovnání č. 328/1991 Sb., v platném znění
2. Obchodní zákoník č. 513/1991 Sb., v platném znění
3. Pohl, T. Zákon o konkurzu a vyrovnání: Krok za krokem. 2. vydání. Praha: Prospektrum, 2000. ISBN 80-7175-092-1.
4. Pohl, T. a kolektiv. Praktický průvodce konkurzem a vyrovnáním. 1. vydání. Praha: Verlag Dashöfer, 2002. ISBN 80-86229-24-6.
5. Maršíková, J., Zelenka, J., Zákon o konkurzu a vyrovnání a předpisy související. 1. vydání. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-138-3.
6. Bařinová, D., Hótová, R., Hučková, H. Konkurzní řízení v praxi: z pohledu věřitele i úpadce. 1. vydání. Praha: GRADA Publishing, 2002. ISBN 80-247-0138-3.
7. Novák, M. Formy řešení úpadku. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2004. ISBN 80-245-0710-2.
8. Winterová, A. a kolektiv. Civilní právo procesní. 2. vydání. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-345-9.
9. Kíncl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-031-1.
10. Arnold, R. Evropské právo a jeho aplikace v budoucím členském státě. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-286-1.
11. Pikna, B. Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu. 2. vydání. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-489-7.
12. Tichý, L. a kolektiv. Dokumenty ke studiu evropského práva. 2. vydání. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-337-8.
13. Moss, G., Fletcher, I.F., Isaacs, S. The EC Regulation on Insolvency Proceedings: A Commentary and Annotated Guide. Oxford: Oxford university press, 2002.
14. Jordan, R.L., Warren, D.W., Bussel, D.J. Bankruptcy. 5. vydání. New York: Foundation press, 1999.
15. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.sbirkazakonu.cz>>
16. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.psp.cz>>
17. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.ihned.cz>>
18. Dostupné na World Wide Web: < <http://www.epravo.cz>>
19. Dostupné na World Wide Web: < <http://portal.justice.cz>>
20. Dostupné na World Wide Web: <http://en.wikipedia.org/wiki/European_Union>
21. Dostupné na World Wide Web: < <http://europa.eu>>

14 SEZNAM PŘÍLOH

1. Příloha č. 1 – Výpis z obchodního rejstříku
2. Příloha č. 2 – Vzor návrhu na prohlášení konkurzu podaný dlužníkem
3. Příloha č. 3 – Vzor návrhu na prohlášení konkurzu podaný jedním věřitelem
4. Příloha č. 4 – Vzor návrhu na prohlášení konkurzu podaný zaměstnancem dlužníka
5. Příloha č. 5 – Vzor přihlášky pohledávky do konkurzního řízení (vykonatelná)
6. Příloha č. 6 – Vzor přihlášky pohledávky do konkurzního řízení (nevykonatelná)

Příloha č. 1 – Výpis z obchodního rejstříku

V ý p i s*

z obchodního rejstříku, vedeného Krajským soudem v Brně
oddíl C. , vložka 711

Den zápisu: 12.03.1991
Obchodní firma: KSJ Kostka - moderní nábytek, spol. s.r.o.
Sídlo: Vel.Meziříčí, Pražská 221

Identifikační číslo: 14642205

Právní forma: Společnost s ručením omezeným
Předmět podnikání:
- truhlářství

Statutární orgán:
jednatel: Stanislav Kostka
Velké Meziříčí, Pražská 220

jednatel: Jaromír Kostka
Velké Meziříčí, Gercenova 11

Způsob zastupování: za společnost jedná a podepisuje jednatel

Výše vkladu každého společníka a rozsah splacení:

Stanislav Kostka
Velké Meziříčí, Pražská 220

Vklad: 50000,- Kč **Splaceno:** 50000,- Kč

Jaromír Kostka
Velké Meziříčí, Gercenova 11

Vklad: 50000,- Kč **Splaceno:** 50000,- Kč

Základní kapitál: 100000,- Kč

Údaje o konkurzu:

- Usnesením Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 25. května 2000 číslo jednací 38 K 10/2000 byl prohlášen konkurz na majetek obchodní společnosti KSJ Kostka - moderní nábytek, spol. s.r.o. a ustaven konkurzní správce. Účinky konkurzu nastaly dne 25. května 2000.

Konkurzní správce:

Mgr. Jana Procházková
Brno, Veronské nám. 853/2, Okres: Brno-město

* Veškeré údaje v tomto dokumentu jsou buď změněné nebo zcela fiktivní.

Příloha č. 2 – Vzor návrhu na prohlášení konkurzu podaný dlužníkem

adresa konkurzního soudu
datum a místo vyhotovení podání

Navrhovatel: obchodní firma (popř. jméno a příjmení)
adresa sídla (popř. místa podnikání či bydliště)
IČO (popř. RČ)

**NÁVRH
na prohlášení konkurzu
podaný dlužníkem**

Přílohy: dle textu dvojnásobně

I.

Dlužník je podnikatelem zapsaným v obchodním rejstříku vedeným Krajským soudem v, oddílu, vložky

důkaz: výpis z OR

II.

Předmětem podnikání společnosti bylo
Vlivem nezaplacení zboží ze strany našich odběratelů se společnost dostala v roce do platební neschopnosti, která přetrvává dodnes. V současné době se již jedná o předlužení dle ust. § 1 odst. 3 ZKV, neboť společnost má více věřitelů a její splatné závazky jsou vyšší než její majetek.

Dlužníci společnosti nehodlají své dluhy splácet a tedy ani naše společnost nemá dostatek finančních prostředků na pokrytí svých dluhů vůči věřitelům.

III.

Společnost je tedy v současné době předlužena bez možnosti tyto dluhy uhradit. Za tohoto stavu navrhuji, aby zdejší soud vydal

USNESENÍ,

kterým prohlásí na majetek společnosti konkurz.

.....
podpis jednatele společnosti

Příloha č. 3 – Vzor návrhu na prohlášení konkurzu podaný jedním věřitelem

adresa konkurzního soudu
datum a místo vyhotovení podání

Věřitel: obchodní firma (popř. jméno a příjmení)
adresa sídla (popř. místa podnikání či bydliště)
IČO (popř. RČ)

Dlužník: obchodní firma (popř. jméno a příjmení)
adresa sídla (popř. místa podnikání či bydliště)
IČO (popř. RČ)

**NÁVRH
na prohlášení konkurzu
podaný jedním dlužníkem**

Přílohy: dle textu dvojmo

I.

Uvést právní důvod vzniku pohledávky za dlužníkem. (na základě kupní smlouvy ze dne uzavřené mezi věřitelem na straně prodávajícího a dlužníkem na straně kupujícího, dodal věřitel dlužníkovi)

Popsat jakým způsobem věřitel vyúčtoval dlužníkovi pohledávku. (Dodané zboží věřitel dlužníkovi posléze vyúčtoval fakturami č. na Kč splatnými dne)

Do dnešního dne nebylo na tyto faktury uhrazeno ničeho, popř. bylo uhrazeno pouze Kč a zbývá uhradit Kč.

důkazy: fotokopie uzavřených smluv, faktur, dodacích listů, upomínek apod.

II.

Věřitel zjistil, že dlužník své již dlouhou dobu splatné závazky do dnešního neuhradil také dalšímu věřiteli (popř. věřitelům) a to společnosti, finančnímu úřadu apod.

III.

Z výše uvedeného vyplývá, že se dlužník nachází v úpadku ve formě platební neschopnosti, podle ust. § 1 odst. 2 ZKV, jelikož není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky a má více věřitelů.

IV.

Věřitel tedy navrhuje, aby zdejší soud vydal toto

USNESENÍ:

Na majetek dlužníka (označení shora) se prohlašuje konkurz.

.....
podpis věřitele

Příloha č. 4 – Vzor návrhu na prohlášení konkurzu podaný zaměstnancem dlužníka

adresa konkurzního soudu
datum a místo vyhotovení podání

Věřitel: jméno a příjmení, rodné číslo, adresa bydliště
Dlužník: obchodní firma (popř. jméno a příjmení)
adresa sídla (popř. místa podnikání či bydliště)
IČO (popř. RČ)

**NÁVRH
na prohlášení konkurzu
podaný zaměstnancem dlužníka**

Přílohy: dle textu dvojmo

I.

Na základě smlouvy ze dne jsem zaměstnán u dlužníka jako Za měsíce mi nebyla dlužníkem vyplacena mzda (byla vyplacena pouze z části) a to i přesto, že se dlužník v pracovní smlouvě zavázal k úhradě mzdy vždy k 15. dni v měsíci. K dnešnímu dni má pohledávka za dlužníkem činí Kč.

důkaz: pracovní smlouva

II.

Je mi známo, že dlužník nevyplatil po dobu měsíců mzdu dalším svým zaměstnancům. Konkrétně se jedná o pana, zaměstnaného u dlužníka na místě, a pana, zaměstnaného u dlužníka na místě, kterým dlužník nevyplatil mzdu za měsíce

III.

Z výše uvedeného vyplývá, že se dlužník nachází v úpadku ve formě platební neschopnosti, podle ust. § 1 odst. 2 ZKV, jelikož není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky a má více věřitelů.

IV.

Věřitel tedy navrhuje, aby zdejší soud vydal toto

USNESENÍ:

kterým prohlásí konkurz na majetek dlužníka (označení shora).

.....

podpis věřitele

Příloha č. 5 – Vzor přihlášky pohledávky do konkurzního řízení (vykonatelná)

adresa konkurzního soudu
datum a místo vyhotovení podání

Věřitel: obchodní firma (popř. jméno a příjmení)
adresa sídla (popř. místa podnikání či bydliště)
IČO (popř. RČ)

Úpadce: obchodní firma (popř. jméno a příjmení)
adresa sídla (popř. místa podnikání či bydliště)
IČO (popř. RČ)

Přihláška pohledávky ve výši Kč do konkurzního řízení č. j.

Přílohy: dle textu dvojmo

I.

Usnesením Krajského soudu v ze dne byl na majetek úpadce prohlášen konkurz.

II.

Věřitel přihlašuje pohledávku vůči úpadce ve výši Kč (celá částka včetně příslušenství) do konkurzního řízení.

III.

Přihlášený nárok je vykonatelný.

Rozhodnutím (rozsudkem, platebním rozkazem apod.) Okresního (Krajského) soudu v ze dne, který nabyl právní moci dne bylo úpadci uloženo uhradit věřiteli částku Kč a náklady řízení v částceKč. důkaz: soudní rozhodnutí opatřené doložkou právní moci (soud vyznačí na originálu rozhodnutí, které nabylo právní moci)

Tuto částku úpadce do dnešního dne věřiteli neuhradil.

IV.

Výpočet příslušenství (pokud je v rozhodnutí pravomocně přiznáno, jinak by ho bylo možno přihlásit jako nevykonatelnou pohledávku).

V.

Pohledávku v částce Kč věřitel přihlašuje jako pohledávku druhé (popř. první) třídy bez práva na oddělené uspokojení.

.....
podpis věřitele

**Příloha č. 6 – Vzor přihlášky pohledávky do konkurzního řízení
(nevykonatelná)**

adresa konkurzního soudu
datum a místo vyhotovení podání

Věřitel: obchodní firma (popř. jméno a příjmení)
adresa sídla (popř. místa podnikání či bydliště)
IČO (popř. RČ)

Úpadce: obchodní firma (popř. jméno a příjmení)
adresa sídla (popř. místa podnikání či bydliště)
IČO (popř. RČ)

Přihláška pohledávky ve výši Kč do konkurzního řízení č. j.

Přílohy: dle textu dvojnásobně

I.

Usnesením Krajského soudu v ze dne byl na majetek
úpadce prohlášen konkurz.

II.

Přihlašuji jako věřitel svoji pohledávku vůči úpadci ve výši Kč (celá
částka včetně příslušenství) do konkurzního řízení.

III.

Přihlášený nárok je nevykonatelný.

Právní důvod vzniku pohledávky – tj. popsat okolnosti vzniku pohledávky, odvolat
se na uzavřené smlouvy, uvést, jak byl nárok věřitelem dlužníkovi vyúčtován
(vyfakturován – číslo faktury, datum splatnosti, částka apod.), každý nárok je
nutno uvést zvlášť.

IV.

Výpočet příslušenství (tj. úroků a úroků z prodlení ode dne následujícího po dni
splatnosti ke dni prohlášení konkurzu).

V.

Souhrnná výše pohledávky činí Kč (jistina + příslušenství). Tuto
částku přihlašuji jako pohledávku druhé (popř. první) třídy bez práva na oddělené
uspokojení.

.....
podpis věřitele